

19.11.2019

CADRUL DE MANAGEMENT DE MEDIU ȘI SOCIAL

pentru

PROIECTUL „ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR ÎN MOLDOVA”

Elaborat de către

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova

Echipa de management a Proiectului

Chișinău, Republica Moldova

2019

Abrevieri și Acronime

MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
EIM	Evaluarea impactului asupra mediului
CMMS	Cadrul de management de mediu și social
PMMS-LV	Planul de management de mediu și social - Lista de verificare
SSE	Standarde de mediu și sociale
HG	Hotărâre de guvern
CMA	Concentrația maximă admisibilă
BM	Banca Mondială
SEAU	Stații de epurare a apelor uzate
IIS	Instituții de învățământ superior
MSC	Comisia de soluționare a reclamațiilor

Cadrul de management de mediu și social (CMMS)

Pentru a aborda impactul potențial al Proiectului „Învățământul Superior în Moldova”, a fost elaborat un Cadru de management de mediu și social (CMMS), care conține cerințele naționale și ale Băncii Mondiale privind Evaluarea impactului asupra mediului pentru activitățile și subproiectele care urmează a fi finanțate.

Documentul descrie într-o manieră non-tehnică proiectul propus și prezintă constatări majore ale analizei riscurilor de mediu și sociale ale Proiectului propus „Învățământul Superior în Moldova”.

Documentul prezintă un rezumat al condițiilor de mediu și socioeconomice și a modului în care subproiectele propuse ar putea afecta mediul și oamenii. În plus, CMMS descrie acțiunile care trebuie întreprinse pentru a reduce efectele asupra mediului sau oamenilor.

Acest CMMS va asigura faptul că punerea în aplicare a subproiectelor individuale va fi realizată într-un mod durabil din punct de vedere ecologic și social.

Conținut

Abrevieri și Acronime.....	2
Conținut	4
Sumar executiv.....	7
1. Introducere	8
1.1. Context.....	8
1.2. Obiectivele principale ale CMMS.....	8
1.3. Descrierea proiectului și aranjamentele propuse.....	9
2. Date și informații de referință	11
2.1 Date și informații de bază	11
2.2. Imagine de ansamblu asupra situației în domeniul mediului din țară	14
<i>Aer</i>	14
<i>Apă</i>	15
<i>Sol</i>	16
<i>Zgomot</i>	16
2.3. Prezentare generală a statutului social și economic al țării	17
3. Cadrul juridic și de reglementare național	18
3.1. Legile și reglementările naționale relevante	18
3.2. Prezentare generală a principalelor dispoziții juridice de mediu naționale.....	18
3.3. Prezentare generală a principalelor dispoziții juridice sociale naționale	22
3.4. Instituții relevante	22
3.4.1. Cadrul administrativ/instituțional de evaluare a mediului	22
3.4.2. Cadrul social și administrativ / instituțional.....	23
4. Standarde relevante de mediu și sociale ale Băncii Mondiale (SMS).....	25
5. Riscuri și efecte potențiale de mediu și sociale / măsuri de atenuare	28
5.1. Efecte pozitive	28
5.2. Munca și condițiile de muncă	28
Prevenirea poluării	29
Eficiența utilizării resurselor în clădirile publice	29
5.4. Sănătatea și siguranța comunității.....	30
Responsabilitatea pentru siguranță.....	30
Echipament de muncă și echipament individual de protecție	31

Raportarea cazurilor de urgență, vătămarilor corporale și a condițiilor nesigure	31
Protecția și securitatea șantierului	31
Instrumente și echipamente.....	31
Norme anti-incendiu și menajere	32
Alte cerințe.....	32
Proceduri disciplinare	32
6. Riscuri și efecte adverse.....	34
6.1. Efecte și riscuri adverse asupra mediului.....	34
Impactul etapei de reconstrucție	35
Impactul etapei de exploatare	36
6.2. Efecte și riscuri sociale adverse.	36
6.3. Rezumatul principalelor riscuri și măsuri de atenuare	37
Etapă de proiectare.....	41
Etapă de construcție	42
Etapă de exploatare	43
7. Managementul riscurilor de mediu și sociale.....	45
8. Implementarea CMMS.....	46
8.1. Responsabilități generale de implementare.....	46
8.2. Responsabilități majore ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.....	46
8.3. Specialiști în domeniul mediului și social în cadrul UIP	46
9. Control, monitorizare, supraveghere și raportare în domeniul mediului și social	48
Monitorizare și evaluare	49
Supravegherea.....	51
Raportarea	51
10. Implicarea părților interesate	52
11. Mecanism de soluționare a reclamațiilor (MSR)	55
Definirea MSR	55
Domeniul de aplicare și utilizare a MSR	55
Proceduri	56
Sistemul Băncii Mondiale de soluționare a reclamațiilor	58
12. Consultări publice	59
12.1. Consultări publice	59
12.2. Publicarea CMMS.....	59
Anexa 1 Lista de verificare a Controlului (screening) de mediu	60

Anexa 2 Lista de verificare a Planului de management de mediu și social (PMMS) specific locației pentru activități de construcție și reabilitare	61
Anexa 3. Planul de management de mediu și social (PMMS).....	68
Conținut și Format	68
Anexa 4. Orientări de mediu pentru contractele de lucrări de construcție.....	75
Anexa 5. Cerințe și măsuri de manipulare a azbestului	76
Anexa 6. Consultări Publice.....	77

Sumar executiv

Evoluțiile actuale din cadrul sectorului educație, alinierea acestuia la tratatele internaționale cheie din domeniul educației, precum și reformele în desfășurare care necesită asistență continuă, toate împreună fac apel la Minister să solicite asistență financiară din partea Băncii Mondiale - unul dintre principalii susținători ai reformei. În urma acestei solicitări, Banca Mondială a acceptat să ofere sprijin Guvernului Republicii Moldova pentru a îmbunătăți relevanța învățământului superior din țară pentru piața forței de muncă și mecanismele de asigurare a calității.

Proiectul va fi implementat pe o perioadă de cinci ani (din 2020 până în 2025), se va axa pe trei componente descrise mai jos, și va fi finanțat în baza unui credit al Asociației Internaționale pentru Dezvoltare (AID), în valoare de 40 milioane USD. Conceptul proiectului include intervenții sistemice în domeniile calității, finanțării și managementului învățământului superior, precum și un program vizat pentru a fi implementat de către universitățile și colegiile pedagogice selectate pentru a răspunde unora dintre cele mai urgente nevoi ale acestora în materie de cercetare și relevanță. Componentele Proiectului sunt descrise mai jos.

Proiectul va finanța lucrări de construcție minore, care nu includ construcția de clădiri noi, ci mai curând renovarea infrastructurii existente pentru a corespunde standardelor aplicabile și pentru a deveni eficientă din punct de vedere energetic. De asemenea, proiectul ar mai finanța și achiziționarea de echipamente și mobilier pentru mediile de învățare și laboratoarele didactice din cadrul acestor instituții.

Deoarece subproiectele care vor fi susținute nu sunt identificate la etapa de pregătire a Proiectului, iar detaliile privind locațiile și domeniul de aplicare exact nu sunt disponibile, se propune un Cadru de management de mediu și social (CMMS) pentru gestionarea subproiectelor cu riscuri sociale și de mediu. Obiectivul principal al CMMS este de a identifica riscurile și oportunitățile potențiale de mediu și sociale și de a oferi orientare cu privire la modul de evitare, minimizare sau atenuare a riscurilor și impactului negativ potențial asupra mediului și socialului, rezultate în urma aplicării proiectului, precum și utilizarea oportunităților pozitive, atunci când este posibil. Cadrul oferă standardele, procedurile și liniile directoare relevante care trebuie urmate pe parcursul implementării proiectului, pentru a asigura alinierea la Cadrul de mediu și social (CMS) al BM și Legislația și reglementările sociale și de mediu ale Republicii Moldova pentru atenuarea adecvată a impactului rezidual și/sau inevitabil. Cadrul servește drept ghid pentru identificarea și evaluarea impactului potențial asupra mediului și social al subproiectelor în procesul de elaborare a planurilor și documentelor care vor rezuma măsurile de atenuare necesare pentru a-l minimiza sau preveni și pentru a oferi îndrumări privind monitorizarea și raportarea socială și de mediu.

1. Introducere

1.1.Context

Prezentul document intitulat Cadrul de management de mediu și social (CMMS) a fost elaborat special pentru Proiectul învățământului superior din Moldova, în baza metodologiei BM.

CMMS este documentul metodologic, conținutul său fiind esențial pentru a asigura faptul că potențialele consecințe adverse asupra mediului și sociale sunt identificate, reduse la minimum și atenuate în mod corespunzător prin intermediul intervențiilor ulterioare programate în cadrul componentelor/subcomponentelor proiectului, descrise mai detaliat în documente. Pe lângă aceasta, CMMS stabilește procedurile și mecanismele, precum și abordările practice care vor fi utilizate pentru a asigura conformitatea activităților proiectului cu legislația Republicii Moldova și cu cerințele Băncii Mondiale.

Prezentul proiect își propune să îmbunătățească calitatea și relevanța învățământului superior din Moldova pe piața forței de muncă.

Principalele părți interesate au un rol important în cadrul metodologiei propuse, spectrul acestora este format din diverse instituții de stat și asociații profesionale, autorități la nivel central și raional, inclusiv unii reprezentanți ai mediului academic. O prezentare mai detaliată a părților interesate este inclusă în Capitolul 9 din prezentul document.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova este autoritatea centrală care stabilește obiectivele sistemului de învățământ în ansamblu, precum și obiectivele educației pe niveluri și profiluri ale educației.

1.2.Obiectivele principale ale CMMS

CMMS al proiectului include analiza datelor colectate din toate cerințele, informațiile și materialele privind problemele de mediu și sociale relevante pentru componentele proiectului, menționate mai jos.

Împreună cu instrucțiunile de screening, CMMS oferă îndrumări detaliate (și șabloane) pentru dezvoltarea PMMS-urilor specifice instituției.

În procesul de elaborare a CMMS al proiectului, au fost luate în considerare realizările precedente și lecțiile învățate în cadrul proiectelor anterioare finanțate de Bancă pentru a formula o bază solidă pentru actualul CMMS. Au fost identificate și analizate riscurile potențiale relevante pentru mediu și preocupările sociale care pot apărea ca urmare a implementării proiectului și activităților propuse. Riscurile și preocupările sociale identificate au fost evaluate în conformitate cu toate cele 10 standarde de mediu și sociale (SMS), aprobate de Banca Mondială. În timpul evaluării, echipa de experți a identificat principalele părți interesate și a specificat rolurile și responsabilitățile corespunzătoare ale actorilor și părților implicate în conformitate cu proiectul și activitățile propuse.

Pentru evaluarea impactului potențial al activităților, a fost elaborată metodologia de control (*screening*) și evaluare. Prezenta metodologie, care cuprinde setul de criterii de mediu și sociale pentru control și

prioritizare, va permite, în continuare, o clasificare a riscurilor de mediu / sociale și identificarea instrumentelor adecvate în ceea ce privește Cadrul de mediu și social.

În baza evaluării inițiale, a fost elaborată și propusă spre aplicare în timpul implementării proiectului schița procedurilor necesare pentru gestionarea și monitorizarea riscurilor de mediu și a problemelor sociale legate de proiect.

Un alt obiectiv principal al evaluării a fost determinarea nevoilor de instruire, consolidarea capacității și asistența tehnică necesară pentru a dezvolta și implementa cu succes acțiunile propuse ale proiectului.

Se preconizează că, în conformitate cu cadrul actual, MECC și Unitatea sa de implementare a proiectului vor fi bine informați cu privire la aspectele cheie ale evaluării prealabile de tip *due diligence* preconizate în cadrul activităților proiectului și vor avea capacitatea și potențialul de a le gestiona în conformitate cu cele mai bune coduri de practică internaționale disponibile.

1.3.Descrierea proiectului și aranjamentele propuse

Până la încheierea proiectului, sunt preconizate următoarele **rezultate cheie**:

- Ponderea studenților înscriși în programele de licență care au o cerere mare pe piața muncii;
- dezvoltarea și punerea în funcțiune a unui sistem electronic unificat de admitere¹;
- înregistrarea ANACEC în Registrul european de asigurare a calității pentru învățământul superior (EQAR)²;
- Implementarea sistemului de informații privind managementul învățământului superior³;

Structura proiectului și activitățile componentelor cheie:

Componenta 1 - Îmbunătățirea mecanismelor de asigurare a calității. Această componentă își propune să îmbunătățească mecanismele de asigurare a calității în sistemul de învățământ superior din Moldova, care ar contribui, de asemenea, la îmbunătățirea orientării sale către piața muncii. Acesta cuprinde trei sub-componente care susțin activități ce țin de calitatea învățământului superior, finanțare și sisteme informaționale (management și monitorizare), de care ar beneficia de toate instituțiile de învățământ superior publice din Moldova. De asemenea, ar beneficia cetățenii R. Moldova, inclusiv absolvenții, care caută locuri de muncă și se confruntă cu lipsa de informații fiabile cu privire la nevoile pieței muncii și la ofertele de locuri de muncă.

Subcomponenta 1.1 – Cadrul Național al Calificărilor și Asigurarea Calității. Această subcomponentă ar finanța activitățile relevante în materie de calitate a învățământului superior, care se așteaptă să contribuie la îmbunătățirea capacității generale de gestionare și monitorizare a sistemului din acest domeniu. Aceste activități includ elaborarea și revizuirea standardelor de calificare în conformitate cu Cadrul Național al

¹ Starea sistemului de informații privind piața muncii: ținta finală este ca sistemul să fie operațional, iar datele sale să fie utilizate pentru planificare și / sau luarea deciziilor.

² Înregistrarea ANACEC în EQAR este importantă pentru recunoașterea diplomelor eliberate de universitățile publice din RM din Europa

³ Starea sistemului informațional de management al învățământului superior: ținta finală este ca sistemul să fie operațional, iar datele sale să fie utilizate pentru planificare și / sau luarea deciziilor.

Calificărilor și îmbunătățirea mecanismelor existente de asigurare a calității.

Subcomponenta 1.2 - Sisteme electronice de admitere și gestionare. Această subcomponentă ar finanța activitățile care vizează îmbunătățirea capacității de colectare a datelor și utilizarea ulterioară a informațiilor pentru monitorizarea sistemului de învățământ superior. Ar ajuta, de asemenea, solicitanții de locuri de muncă (inclusiv absolvenții instituțiilor de învățământ superior) și angajatorii cu implementarea Sistemului de informații privind piața muncii

Subcomponenta 1.3 - Finanțarea învățământului superior. În scopul îmbunătățirii eficienței interne a sistemului de învățământ superior din Moldova, fapt ce ar contribui ulterior la direcționarea mai multor fonduri publice pentru sporirea calității acestui sistem, această subcomponentă va sprijini pilotarea și implementarea modelului unui nou mecanism de finanțare, care include o componentă bazată pe performanță, ce a fost elaborat în 2016.

Componenta 2 - Îmbunătățirea orientării către piața muncii prin intervenții specifice. Această componentă ar finanța dezvoltarea și implementarea unui program bazat pe instituție și necesități (Programul de îmbunătățire a învățământului superior - PIIS⁴) menit să îmbunătățească orientarea către piața muncii a instituțiilor de învățământ superior din Moldova.. să amelioreze cercetarea și relevanța sistemului de învățământ superior din Moldova pentru piața forței de muncă. De acest program vor beneficia în primul rând universitățile publice din domeniile **pedagogie, tehnologii informaționale, inginerie și medicină**, precum și 6 colegii pedagogice.

Componenta 3 - Managementul proiectului. Această componentă ar sprijini managementul și monitorizarea curentă a Proiectului propus prin crearea și întreținerea echipei de management a proiectului (EMP). EMP va asigura suportul managerial, fiduciar și tehnic pentru implementarea proiectului propus pe toată durata sa. Această componentă ar finanța, printre altele, (i) studii sau sondaje de monitorizare a Proiectului, (ii) auditurile anuale necesare ale proiectului, precum și (iii) proiectarea și implementarea unui Mecanism de remediere a greutăților specifice Proiectului (MSR). MSR-ul proiectului ar trebui să poată capta plângeri prin diferite canale, inclusiv aplicații internet pentru computere și telefoane mobile. Rezultatele GRM ale proiectului ar trebui să fie făcute publice de către MECC.

⁴ Deși de acest program vor beneficia și colegiile pedagogice, a fost intitulat PIIS din rațiuni de simplitate.

2. Date și informații de referință

2.1 Date și informații de bază

Cadrul politic

Acest capitol oferă o scurtă analiză a situației de mediu și socio-economice din Republica Moldova.

În calitate de documente de politici esențiale importante pentru domeniul de intervenție al proiectului, ar trebui menționate în primul rând **politicile naționale de dezvoltare durabilă**, politicile de dezvoltare economică și inovație, dezvoltare educațională, politici de dezvoltare a sectorului de sănătate și protecția mediului, strategii anticorupție și achiziții publice transparente.

La **nivel de politici naționale durabile**, ar trebui menționate următoarele documente-cheie:

Acordul de Asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, (ratificat prin Legea nr. 112 din 02 iulie 2014) acoperă activitățile legate de transpunerea legislației Uniunii Europene privind protecția mediului, substanțele chimice și deșeurile în legislația națională și asigurarea punerii în aplicare a acesteia.

Politica educațională este formulată în **Strategia Educație 2020** (pentru anii 2014-2020) - aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 944/2014. Strategia este organizată în baza a trei piloni: acces, relevanță, calitate.

Ecologizarea economiei și promovarea achizițiilor durabile este reflectată prin **aprobarea Programului de promovare a economiei verzi în Republica Moldova pentru anii 2018-2020** (HG nr. 160 din 21 februarie 2018) și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia. Printre obiectivele specifice ale Programului este asigurarea, până în anul 2020, că **cel puțin 15%** din toate achizițiile publice să corespundă criteriilor de achiziții durabile. Programul stabilește ansamblul de măsuri pentru atingerea obiectivului: actualizarea instrucțiunilor privind achizițiile publice, ținând cont de lecțiile învățate în licitațiile pilot; elaborarea unui sistem de monitorizare și evaluare a implementării contractelor încheiate în urma dezvoltării sistemului de achiziții publice durabile.

Principalul document de politici din cadrul reglementării sectorului sănătății este **Strategia națională de sănătate publică pentru anii 2014-2020** (aprobată prin Hotărârea de Guvern nr. 1032 din 20 decembrie 2013), elaborat în baza diverselor documente internaționale și naționale, care se referă la domeniul sănătății publice, precum, în special, politica-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății „Sănătate 2020”, cu scopul de a sprijini interacțiunile guvernului și societății, pentru a îmbunătăți semnificativ sănătatea și bunăstarea populației, reducerea inegalităților în domeniul sănătății, consolidarea sănătății publice. Ca prioritate, Strategia va urmări implementarea Programului de acțiuni post-2014 al Conferinței internaționale privind populația și dezvoltarea și a Agendei pentru dezvoltare durabilă post-2015.

În cadrul capitolului achiziții publice, documentul principal este Dezvoltarea strategiei sistemului de achiziții publice pentru anii 2016-2020 (HG nr. 1332 din 14.12.2016). Strategia prezintă perspectiva modului în care sistemul de achiziții va deveni mai puternic și va încorpora treptat legislația UE privind

achizițiile publice în legislația moldovenească. Implementarea efectivă a acestuia și activitățile de consolidare a capacităților instituționale, la nivelul instituțiilor centrale, precum și a autorităților contractante, este planificată până la sfârșitul anului 2020.

Programul național privind managementul durabil al substanțelor chimice în Republica Moldova, (HG nr. 973 din 18.10.2010) este principalul document de planificare strategică pe termen lung, care determină obiectivele sistemului de management durabil al substanțelor chimice până în 2020. Programul a fost aprobat pentru a reduce și elimina impactul substanțelor chimice asupra mediului și sănătății umane prin dezvoltarea unui management integrat al substanțelor chimice, eficient din punct de vedere tehnic, economic, social și ecologic și punerea în aplicare a tratatelor internaționale privind substanțele chimice la care Republica Moldova este parte, precum și în conformitate cu SAICM.

Strategia națională de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027 (HG nr. 248 din 10.04.2013) stabilește viziunea strategică a gestionării deșeurilor până în 2027 ca sistem integrat, eficient din punct de vedere economic și care asigură protecția sănătății umane și a mediului. Strategia își propune, *inter alia*, să promoveze colectarea separată a deșeurilor și tratarea fiecărui tip de deșeur, în special, a celor toxice și periculoase.

Strategia națională de mediu pentru anii 2014-2023 (HG nr. 301 din 24.04.2014) este principalul document de planificare strategică pe termen lung care stabilește cadrul strategic pentru protecția mediului, inclusiv protecția sănătății umane și a mediului împotriva efectelor adverse cauzate de substanțele chimice, stocurile și deșeurile acestora.

Protocolul privind apa și sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025, aprobat prin HG nr.1063 din 20.09.2016, a fost elaborat în conformitate cu prevederile Legii nr. 207-XVI din 29 iulie 2005 pentru ratificarea Protocolului privind apa și sănătatea la Convenția din 1992 privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale, semnată la 10 martie, 2000, Legea nr.10 -XVI din 3 februarie 2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, Legea apelor nr. 272 din 23 decembrie 2011 pentru a efectua acțiuni strategice pe termen mediu și lung pentru realizarea indicatorilor-țintă în conformitate cu obligațiile Republicii Moldova față de Protocolul privind apa și sănătatea pentru anii 2016-2025, prin stabilirea și realizarea națională orientează indicatorii prin implementarea de măsuri adecvate de prevenire a bolilor legate de apă, prin asigurarea calității apei potabile și a unei gestionări mai eficiente și durabile a resurselor de apă.

Strategia de dezvoltare cu emisii reduse a Republicii Moldova până în anul 2030 (HG nr. 1470 din 30 decembrie 2016) este un document strategic care permite Republicii Moldova să se orienteze către o economie cu emisii reduse de carbon și să atingă țintele menționate în documentul „Contribuția națională determinată intenționat” prin dezvoltarea durabilă ecologică, bazată pe prioritățile socio-economice de dezvoltare a țării.

De asemenea, această strategie sprijină atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, oferind un context strategic național eforturilor de atenuare pentru care țara beneficiază de suport internațional. Obiectivul specific 1 al Strategiei este reducerea, până în 2030, a emisiilor de GES din sectorul energetic cu 74% (necondiționat) și cu până la 82% (condiționat) față de nivelul din 1990.

Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 (HG 102 din 05.02.2013) și **Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020** (HG 833 din 10.11.2011) sunt documente de politici-cheie care analizează măsurile pe care țara le va întreprinde cu privire la aceste viitoare limite ale emisiilor de CO₂. Se preconizează că, în următorul deceniu, 2021-2030, tehnologia de captare și stocare a carbonului își va demonstra viabilitatea din punct de vedere economic pentru a putea intra în mod activ pe piață, modificând astfel substanțial structura, valorile, prețurile și costurile combustibilului pentru cele mai noi tehnologii. În perioada 2021-2030, tehnologiile și echipamentele pentru rețelele inteligente își vor demonstra în mod clar viabilitatea din punct de vedere economic și vor deveni un standard de facto pentru industria electricității. Acest tip de structurare a sistemului energetic va schimba foarte mult abordările existente ale topologiilor, echilibrării, măsurării, monitorizării și mixului energetic al sistemului. Toate aceste schimbări vor acționa în favoarea asimilării unor cote în creștere de electricitate din surse regenerabile.

Programul de promovare a economiei verzi în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia (HG 160 din 21.02.2018), cu scopul de a promova implementarea principiilor economiei verzi în Republica Moldova în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstare socială. Actorii-cheie implicați sunt IMM-urile, autoritățile și publicul larg.

În cadrul agendei sociale și de oportunități egale, Guvernul a dezvoltat ***Strategia națională privind egalitatea de gen 2020 și o Strategie de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor***. Scopul de a reacționa la violența de gen, prin îmbunătățirea calității serviciilor pentru supraviețuitorii din adăposturi și centre de zi a fost eficient, însă numărul de unități rămâne a fi inadecvat, la fel ca și atenția acordată problemelor agresorilor de gen masculin și prevenirea violenței.

Guvernul a aprobat o ***Strategie Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020 și Indexul de Tineret*** - instrument de integrare a priorităților pentru tineri, deși există în continuare lacune în date și puncte slabe în monitorizarea politicilor pentru tineret.

Date referitor la mediu

Informațiile generale privind datele de mediu din Republica Moldova sunt prezentate în rapoartele oficiale și buletinele, emise periodic de autoritățile competente, împreună cu rapoartele de monitorizare și publicațiile ad-hoc ale diferitelor organizații de cercetare și asociații ale societății civile.

Astfel, printre rapoartele oficiale emise de agențiile / instituțiile de stat responsabile, disponibile privind **indicatorii-cheie de mediu** pot fi menționate următoarele:

-Actualizări zilnice privind calitatea aerului, emise în comun de Serviciul Hidrometeorologic și laboratoarele Agențiilor de Mediu;

- **Raportul lunar** privind situația de mediu, emis de Agenția de Mediu / Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului;

- **Rapoartele trimestriale / semestriale / anuale** întocmite de Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Apele Moldovei, Moldsilva, Agenția de Mediu, Biroul Național de Statistică.

Astfel, o analiză anuală importantă a stării mediului este reflectată în anuarul „Protecția mediului în Republica Moldova”, elaborat de Inspectoratul pentru Protecția Mediului. Ultimul raport din 2018, prezintă o serie de realizări, provocări și progrese realizate de țară în privința elementelor cheie ale mediului.

De asemenea, Biroul Național de Statistică (BNS) furnizează anual un raport intitulat „Resurse naturale” care, de asemenea, a servit ca sursă de informații.

Toate datele privind poluarea mediului sunt colectate, prelucrate și diseminate publicului larg și specializat de către Laboratoarele de referință pentru mediu din cadrul instituției de stat, care efectuează monitorizarea sistematică a calității componentelor de mediu (apă de suprafață, aer, sol, aluviuni acvatice, radioactivitate a mediului) pe teritoriul Republicii Moldova.

Cu toate acestea, încă există unele lacune în ceea ce privește starea mediului, care se înregistrează în prezent din mai multe motive, cum ar fi raportarea insuficientă de către operatorii economici, capacitățile analitice insuficiente de date și prognoză din cadrul autorităților de stat, lipsa echipamentelor de laborator relevante etc. Astfel, în viitorul apropiat, țara va depune mai multe eforturi pentru a crea și dezvolta o bază de date complexă și completă, disponibilă publicului.

2.2. Imagine de ansamblu asupra situației în domeniul mediului din țară

Starea generală a mediului este prezentată în anuarul elaborat de Inspectoratul pentru Protecția Mediului. Datele sunt analizate după segmentele mediului înconjurător (aer, apă, sol) și indicatorii-cheie de performanță a mediului.

Aer

Cele mai recente date privind nivelul de poluare a aerului în Republica Moldova confirmă faptul că emisiile de poluanți atmosferici reprezintă principala externalizare negativă din cauza impactului direct asupra sănătății unei mari părți din populația țării.

Moldova este o țară agrar-industrială, iar poluarea spațiului aerian din surse fixe și mobile nu este uniformă pe întreg teritoriul. Gradul de poluare a spațiului aerian urban este mai mare decât cel rural datorită existenței unor întreprinderi industriale majore în orașe, obiectivelor termoelectrice și termice și a traficului intens al transportului auto. Poluarea atmosferică a aerului este o problemă care necesită activități pentru a determina calitatea aerului atmosferic și pentru a preveni efectele nocive ale activităților economice asupra ecosistemelor naturale.

Principalele surse de poluare a aerului atmosferic în Republica Moldova sunt prezentate de producția de electricitate la centralele termice, sistemele de încălzire ale caselor, traficul rutier, feroviar și aerian și activitatea industrială. Cei mai importanți poluanți rezultați din aceste procese sunt oxizii de carbon, sulf, azot; particulele suspendate; formaldehidă; benzo(a)piren etc. Cea mai mare sursă de poluare a aerului rămâne totuși combustibilul. Din cauza impurităților prezente în combustibil, prin fum (combustie incompletă) sau prin oxizi de azot și sulf, aerul este poluat în proporții semnificative.

Apă

Disponibilitatea resurselor de apă din Moldova depinde de poziția geografică a țării, care este situată în zona climatică a Europei Centrale și de Est. În prezent, rezerva națională de apă, rezervele – consumul, din Republica Moldova este adecvat în raport cu resursele disponibile. În pofida acestui echilibru, unele regiuni ale țării se confruntă cu un deficit de apă; cel mai mult acest lucru s-a resimțit în ultimii ani (2012-2017).

De asemenea, nivelul de acces al populației la sursele de apă potabilă îmbunătățite a crescut substanțial din 2005 și este reflectat în Tabelul 1 (în%):

Tabelul 1: Ponderea accesului populației la toate tipurile de surse de apă potabilă îmbunătățite⁵

An	2005	2009	2015
Total	45.0	55.0	86.0
Urban	92.0	93.0	96.0
Rural	17.0	27.0	81.0

Sursele de poluare a apei sunt cel mai des clasificate ca surse punctuale sau non-punctuale (difuze). Evacuările din surse punctuale ale apelor uzate municipale și industriale sunt de obicei cunoscute și supravegheate, iar cantitățile de poluare pot fi cuantificate. Pe de altă parte, locuințele care nu au canalizare, câmpurile agricole, precum și evacuările ocazionale sau accidentale au un caracter neorganizat și, prin urmare, sunt dificil de monitorizat și controlat. În Republica Moldova, principalele evacuări din surse punctuale sunt monitorizate. Aceasta include în principal evacuările de ape uzate ale utilizatorilor mari de apă și de la sistemele centralizate de canalizare. În același timp, datele furnizate de Inspectoratul Ecologic de Stat au arătat că alte surse pot fi la fel de sau chiar mai periculoase pentru mediu (de exemplu, apa care se scurge de pe platformele industriale, depozitele de deșeuri) decât sursele punctuale. O altă sursă importantă de poluare reprezintă evacuările de ape uzate menajere provenite de la populația non-distorsionată (70% din totalul locuințelor din Moldova).

Alte surse majore potențiale de poluare sunt straturile de filtrare ale fabricilor de zahăr, straturile de decantare a nămolului de la SEAU, dejecțiile animaliere etc. Din păcate, impactul asupra mediului produs de aceste surse de poluare nu este monitorizat. Lipsa datelor nu permite o evaluare temeinică a situației și luarea de măsuri adecvate în scopul atenuării poluării pentru a preveni degradarea în continuare a apelor de suprafață și subterane.

În prezent, stațiile de tratare a apelor uzate urbane sunt într-o stare destul de precară. Cele mai multe dintre instalațiile existente asigură doar tratamentul mecanic, în timp ce instalațiile biologice consumatoare de energie au fost scoase din funcțiune din cauza costurilor de funcționare prea mari. În cele mai multe cazuri, tehnologia de tratament existentă și chiar amplasarea instalațiilor trebuie regândite, pentru a asigura nivelul necesar de eficiență a sistemului și pentru a acoperi un număr mai mare de consumatori.

⁵ http://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr10_77.pdf

Sol

În Republica Moldova, resursele de terenuri și soluri reprezintă 3.384,6 mii ha⁶ și au următoarea structură pe categorii de utilizare: scop agricol; terenuri care aparțin localităților; fondul excedentar; terenuri destinate pentru industrie, transporturi, comunicații și alte scopuri speciale; terenuri ale fondului forestier și care sunt utilizate în scopuri de protecție a naturii și terenuri ale fondurilor pentru apă. Distribuția terenurilor, precum și variațiile din ultimii opt ani pot fi observate în Tabelul 2.

Tabelul 2: Fondul funciar la data de 1 ianuarie 2016⁷

Hectare, mii

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Terenuri, total	3.384,6	3.384,6	3.384,6	3.384,6	3.384,6	3.384,6	3.384,6	3.384,6
Terenuri cu destinație agricolă	1.984,6	2.007,6	2.008,7	2.008,9	2.014,5	2.024,2	2.026,5	2.028,3
Terenuri care aparțin localităților	311,4	311,6	312,1	312,2	312,8	313,1	314,8	314,3
Fondul excedentar *	497,0	469,9	466,7	466,4	461,2	452,4	449,0	446,3
Terenuri destinate industriei, transporturilor, comunicațiilor și cu alte destinații speciale	58,5	58,7	58,9	58,9	59,6	59,4	58,7	58,8
Terenuri ale fondului forestier și în scopuri de protecție a naturii	447,1	450,0	450,9	450,6	450,4	450,4	450,5	451,7
Terenuri ale fondurilor pentru apă	86,0	86,8	87,3	87,6	86,1	85,1	85,1	85,2

* Terenuri pentru dezvoltarea comunității care aparțin localităților și pentru uz comun

Zgomot

În Republica Moldova lipsesc date cu privire la nivelul de zgomot în orașe, precum și în unele regiuni specifice (de exemplu, unde traficul este mai intens și se desfășoară construcții, sau sunt amplasate

⁶ Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2016

⁷ Cadastrul național pentru anul 2016

poligoane industriale etc.). Pe pagina web a Agenției Naționale pentru Sănătate Publică se menționează că nivelul de poluare fonică în Moldova este de 54,17 de decibeli, fiind considerat unul moderat.

În Moldova, în acest moment, conform normelor admisibile, reglementate de legea elaborată în perioada sovietică, în zonele rezidențiale sunt de 55 de decibeli pe timp de zi. Pentru orele de noapte, standardul este mai strict, norma maximă admisă este de 45 de decibeli. În interior (case), norma admisă este de 40 de decibeli în timpul zilei, iar în timpul nopții - cu 10 decibeli mai puțin.

2.3. Prezentare generală a statutului social și economic al țării

Informațiile privind situația socială sunt analizate și diseminate în mod regulat de direcțiile Ministerului Economiei și Infrastructurii și de Biroul Național de Statistică din Moldova (BNS).

Dimensiunea socială a învățământului superior (grupuri vulnerabile și defavorizate)

Annual, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării oferă 15% din numărul total de locuri prevăzute în planul de înregistrare a finanțării bugetare, pentru anumite categorii de candidați vulnerabili și defavorizați, inclusiv:

- a) copii orfani și copii rămași fără îngrijirea părintească, care au statut de copil orfan;
- b) copii cu un grad de dizabilitate sever sau accentuat;
- c) copii cu deficiențe fizice și senzoriale;
- d) copii ai căror ambii părinți sunt cu dizabilități;
- e) copii ai căror părinți au participat la acțiuni militare pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova, în războiul din Afganistan sau la lichidarea consecințelor catastrofei de la Cernobîl; militarii, participanți la operațiuni militare post-conflict cu caracter umanitar în Irak;
- f) copii din familii cu patru sau mai mulți copii, aflați în îngrijire;
- g) absolvenți de IIS și Colegii din localitățile de Est ale Republicii Moldova și din municipiul Bender, care au studiat în conformitate cu programele educaționale aprobate de Ministerul Educației al Republicii Moldova;
- h) comunitățile de romi;
- i) tinerii care au efectuat serviciul militar la timp.

La o rată de 15% din numărul total de locuri prevăzute pentru planul de admitere cu finanțare bugetară, în conformitate cu regulile stabilite, a fost acordată prioritate orfanilor și copiilor rămași fără îngrijirea părintească cu statut de orfan și copiilor cu grad de dizabilitate sever sau accentuat. Înmatricularea pentru locurile rămase care nu fac obiectul acestei cote se face în ordine descrescătoare pe bază de competiție ale celorlalți candidați care s-au înscris pentru această cotă, indiferent de categorie.

În prezent, 23 de studenți cu dizabilități locomotorii studiază în 6 instituții de învățământ superior de stat. În ultimii 4 ani, peste 300 de persoane cu dizabilități au beneficiat de învățământul superior; se preconizează că acest număr va crește în rezultatul activităților proiectului, inclusiv din Componenta 1. Planul de implicare a părților interesate aplicabil proiectului va asigura conștientizarea și sensibilizarea părților interesate într-un mod incluziv din punct de vedere social.

3. Cadrul juridic și de reglementare național

3.1. Legile și reglementările naționale relevante

Acordul de asociere dintre Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora și Republica Moldova a fost semnat la 27 iunie 2014. Acordul a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la 2 iulie 2014 și de Parlamentul European la 13 noiembrie 2014.

În urma semnării **Acordului**, țara s-a angajat să implementeze legislația relevantă de mediu a Uniunii Europene în sistemul său juridic național prin adoptarea sau modificarea legislației, reglementărilor și procedurilor naționale care vizează asocierea politică și integrarea economică cu UE.

Acordul de Asociere include dispoziții obligatorii, norme de reglementare și acorduri de cooperare mai extinse în toate sectoarele de interes. Prin urmare, directivele UE au devenit direct relevante pentru toate aspectele de dezvoltare a orașelor ecologice și sunt discutate separat pe sectoare și aspecte cheie.

Realizarea angajamentelor a început cu adoptarea **Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016 prin Hotărârea de Guvern nr. 808/2014**.

3.2. Prezentare generală a principalelor dispoziții juridice de mediu naționale

Republica Moldova dispune de o nouă bază legislativă, majoritatea căreia a fost aliniată la *acquis-ul comunitar* al UE, în conformitate cu Acordul de Asociere. O parte din legislația principală asociată cu propunerea de proiect și activitățile care vor fi implementate este indicată mai jos:

- Constituția Republicii Moldova (1994);
- Legea privind protecția mediului nr. 1515-XII din 16 iunie (1993);
- Legea privind expertiza ecologică Nr. 851-XIII din 29.05.1996;
- Legea privind evaluarea impactului asupra mediului nr. 86 din 29.05.2014;
- Legea apelor nr. 272 din 23.12.2012;
- Codul funciar (1991) 828-XII din 25.12.91;
- Legea cu privire la apa potabilă nr.272-XIV din 10 februarie (1999);
- Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice, nr. 10-XVI din 03 februarie 2009;
- Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998;

Alte legi relevante pentru acest proiect sunt:

- Legea privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității nr. 235 din 01.12.2011;
- Legea privind calitatea în construcții nr. 721 din 02 februarie 1996;
- Legea privind autorizarea executării lucrărilor de construcție nr. 163 din 09 iulie 2010;
- Legea privind accesul la informații nr. 982-XIV din 11.05.2000;
- Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr. 835 din 17.05.1996;
- Legea privind deșeurile nr. 209 din 29.07.2016;
- Legea privind substanțele chimice nr. 277 din 29.11.2018;

- Legea privind protecția aerului nr. 1422- XIII din 17.12.97.

Hotărâri de Guvern și regulamente:

- Documente normative și reglementări în construcții (SNiP 2.04.01-04-85);
- Hotărârea de Guvern cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind folosirea sistemelor comunale de alimentare cu apă și de canalizare (2002);
- Hotărârea de Guvern cu privire la Concepția dezvoltării durabile a localităților Republicii Moldova (HG nr. 1491 din 2001);
- Reguli sanitare privind protecția aerului atmosferic în localități (1998);
- Hotărârea de Guvern cu privire la ridicarea siguranței în exploatare a clădirilor, instalațiilor, utilajului și conductelor care prezintă surse de risc sporit (1996);

Evaluarea generală a actelor juridice și relevanța acestora pentru PISM este indicată în Tabelul 5 de mai jos.

<i>Denumire</i>	<i>Descriere generală</i>	<i>Relevanța pentru proiect</i>
Legea privind protecția mediului nr. 1515-XII din 16 iunie (1993)	stabilește cadrul legal de bază pentru redactarea actelor normative speciale și a instrucțiunilor privind protecția mediului	reguli de bază privind condițiile de calitate, drepturile și îndatoririle fiecărui actor cu activități cu impact potențial asupra mediului
Legea privind expertiza ecologică nr. 851-XIII din 29.05.1996	stabilește scopurile, obiectivele și principiile expertizei ecologice de stat (EES), precum și elementele de bază ale procedurii	lista și procedura pentru activitățile economice la scară redusă care fac obiectul expertizei ecologice
Legea privind evaluarea impactului asupra mediului nr. 86 din 29.05.2014	stabilește obiectivul pregătirii documentației privind Evaluarea impactului asupra mediului (EIM), procedura, coordonarea și aprobarea acesteia și include Lista obiectelor și tipurilor de activități pentru care EIM este obligatorie înainte de proiectarea lor	nu este relevantă, deoarece proiectul nu va susține nicio activitate de infrastructură la scară mare
Legea privind spațiile verzi din localitățile urbane și rurale nr. 591 (1999)	reglementează relațiile în domeniul dezvoltării și protecției spațiilor verzi din localitățile urbane și rurale, pentru a asigura dreptul fiecărui individ la un mediu sănătos și estetic	identificarea și delimitarea zonelor verzi din apropierea instituțiilor de învățământ
Legea apelor nr. 272 din 23.12.2012	parțial armonizată cu directivele UE în domeniul politicii de apă, stabilește cadrul legal necesar pentru gestionarea, protecția și utilizarea apei	ar putea fi relevantă dacă pentru laborator va fi necesară aplicarea autorizațiilor de apă, în alte cazuri nu este relevantă
Codul funciar (1991) 828-XII din 25.12.91	stabilește relațiile și drepturile de proprietate asupra terenurilor și cadrul de bază al utilizării terenurilor	pentru stabilirea procedurilor, îndatoririlor și obligațiilor în administrarea terenului

Legea privind supravegherea de stat a sănătății publice, nr. 10-XVI din 03 februarie 2009	reglementează organizarea supravegherii de stat a sănătății publice, stabilind cerințe generale pentru sănătatea publică, drepturile și obligațiile persoanelor fizice și ale persoanelor juridice, procedura de organizare a sistemului de supraveghere de stat a sănătății publice. Scopul acestei legi este asigurarea condițiilor optime pentru realizarea maximă a potențialului de sănătate al tuturor pe toată durata vieții, prin eforturi organizate ale societății pentru prevenirea bolilor, protecția și promovarea sănătății populației, îmbunătățirea calității vieții.	relevantă pentru domeniul calitatea aerului în încăpere și calitatea apei potabile, calitatea produselor folosite în instituțiile de învățământ
Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat, nr. 1538-XIII din 25 februarie 1998	stabilește bazele legale pentru crearea și funcționarea fondului pentru ariile naturale protejate de stat	va fi relevantă în cazul în care pe teritoriul instituției de învățământ există o zonă protejată
Legea privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității nr. 235 din 01.12.2011	stabilește cadrul legal pentru activitatea de acreditare a organismelor de evaluare a conformității, realizate cu titlu obligatoriu sau voluntar, pentru plasarea produsului pe piață și pentru activitățile de evaluare a conformității, indiferent de faptul dacă această evaluare este obligatorie sau nu pentru produsele comercializate și / sau utilizate în Republica Moldova.	va fi relevantă dacă instituțiile vor implementa proiecte pentru îmbunătățirea unei părți tehnice, metodologice și materiale ale activităților de laborator, procesul de acreditare ar trebui să existe
Legea privind calitatea în construcții nr. 721 din 02 februarie 1996	Prevederile prezentei legi se aplică construcțiilor și instalațiilor aferente, denumite în continuare industria construcțiilor, în proiectarea, edificarea și construirea, precum și în etapele de exploatare și intervenții la clădirile existente și după utilizarea acestora, indiferent de forma lor de proprietate, destinație, categorie și clasă sau sursă de finanțare, pentru a proteja viața și bunurile oamenilor, societatea și mediul înconjurător.	va fi relevantă pentru lucrările de construcție la scară mică
Legea cu privire la autorizarea executării lucrărilor	Obiectul prezentei legi îl constituie reglementarea modului de autorizare, avizare și verificare a lucrărilor de	va fi relevantă pentru lucrările de construcție la scară mică, dacă va fi conform criteriilor prevăzute de

de construcție, nr. 163 din 09 iulie, 2010	proiectare, executare sau desființare a construcțiilor și amenajărilor în conformitate cu documentația de urbanism și de amenajare a teritoriului prin aplicarea sistemului de documente normative în construcții în scopul asigurării transparenței și publicității la emiterea actelor administrative și al creării unor condiții favorabile mediului de afaceri. Prevederile prezentei legi sunt obligatorii pentru autorizarea executării construcțiilor de orice gen, categorie, destinație și tip de proprietate, cu excepția obiectelor cu caracter militar sau secret, care se autorizează în mod special.	lege
Legea privind accesul la informație nr. 982-XIV din 11.05.2000	reglementează drepturile de acces la informație de importanță publică deținute de autoritățile publice, în vederea exercitării și protejării interesului public de a cunoaște și a obține o ordine democratică liberă și o societate deschisă	relevantă pentru asigurarea modului activ și pasiv de diseminare a informațiilor despre implementarea proiectului și a lucrărilor de construcție la scară mică executate în cadrul proiectului
Legea privind deșeurile nr. 209 din 29.07.2016	reglementează metodele de gestionare a deșeurilor, astfel încât acestea să nu pună în pericol mediul, sănătatea oamenilor și alte organisme vii. Autoritățile responsabile autorizează activități de colectare, transport, exploatare și evacuare a deșeurilor, evitând apa, solul, flora, fauna, poluarea fonică și a aerului. Noile metode nu trebuie să pună în pericol peisajele sau ariile protejate.	relevantă pentru asigurarea gestionării deșeurilor la nivelul fiecărei instituții pentru deșeuri toxice, echipamente electrice și electronice pentru deșeuri solide
Legea privind protecția aerului nr. 1422- XIII din 17.12.97	Legea are drept obiective păstrarea purității și ameliorarea calității aerului atmosferic-component al mediului, prevenirea și reducerea efectelor nocive ale factorilor fizici, chimici, biologici, radioactivi și de altă natură asupra atmosferei, cu consecințe nefaste pentru populație și/sau mediul înconjurător și reglementează activitatea persoanelor fizice și juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, în cazul în care aceasta, direct sau indirect, afectează sau	relevantă pentru asigurarea calității aerului pentru activitățile legate de lucrările de construcție la scară mică și, de asemenea, pentru asigurarea cerințelor legale pentru zgomot în timpul lucrărilor de construcție la scară mică și pentru exploatarea echipamentelor din laborator

	poate afecta calitatea aerului atmosferic.	
--	--	--

3.3. Prezentare generală a principalelor dispoziții juridice sociale naționale

În ceea ce privește prevederile Constituției și pentru o aplicare îmbunătățită, Parlamentul a adoptat câteva legi relevante pentru componenta socială, cum ar fi:

Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, nr. 60 din 30.03.2012 - reglementează drepturile persoanelor cu dizabilități la incluziune socială, garantând posibilitatea participării lor la toate domeniile vieții fără discriminare, la un nivel identic cu ceilalți membri ai societății, având ca bază respectul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Legea cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj nr.105 din 14.06.2018 - scopul acestei legi este prevenirea și reducerea șomajului și a efectelor sociale ale acestuia, reducerea riscului de șomaj și asigurarea unui nivel înalt al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii.

Legea cu privire la serviciile sociale, nr. 123 din 18.06.2010 - stabilește cadrul general de creare și funcționare a sistemului integrat de servicii sociale, cu determinarea sarcinilor și responsabilităților autorităților administrației publice centrale și locale, ale altor persoane juridice și fizice abilitate cu asigurarea și prestarea serviciilor sociale, precum și protecția drepturilor beneficiarilor de servicii sociale.

Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați Nr. 5-XVI din 09.02.2006 - scopul acestei legi constă în asigurarea exercitării drepturilor lor egale de către femei și bărbați în sfera politică, economică, socială, culturală, în alte sfere ale vieții, drepturi garantate de Constituția Republicii Moldova, în vederea prevenirii și eliminării tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex. De asemenea, legea introduce noțiunea de acțiuni pozitive.

3.4. Instituții relevante

3.4.1. Cadrul administrativ/instituțional de evaluare a mediului

În ultimii ani, politicile și practicile de gestionare a mediului din Moldova au fost în continuă schimbare. Chiar dacă aceste schimbări s-au produs mai mult la nivel instituțional, impactul lor asupra stării mediului a fost esențial. Unul dintre instrumentele importante care au influențat dezvoltarea domeniului mediului din Republica Moldova este Acordul de Asociere semnat cu Uniunea Europeană. În acest sens, Moldova trebuie să implementeze o agendă de reforme bazată pe un program cuprinzător al apropierei legislației sale de mediu (și nu numai) la normele UE.

Astfel, pentru a realiza reforma instituțională și consolidarea capacităților în sectorul mediului, au fost create **Agencia de Mediu** și **Inspectoratul pentru Protecția Mediului**, ambele instituții fiind funcționale.

Conform reformei guvernamentale recente, realizate în perioada iulie - septembrie 2017, la nivel central, a fost format **Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului**⁸, care elaborează politici publice eficiente în domeniile de competență (agricultură, producție de alimente; siguranța alimentelor; dezvoltare regională și rurală; planificare spațială; protecția mediului și schimbările climatice; resurse naturale).

Agencia de Mediu⁹ este o autoritate administrativă din subordinea Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, responsabilă pentru implementarea politicii de stat în următoarele domenii de activitate:

1. prevenirea poluării mediului;
2. protecția aerului atmosferic și a schimbărilor climatice;
3. protecția și reglementarea utilizării resurselor de apă;
4. protecția și reglementarea utilizării regnului animal și vegetal, a resurselor biologice acvatice;
5. conservarea biodiversității și managementul ariilor naturale protejate de stat;
6. gestionarea deșeurilor;
7. biosecuritatea.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului¹⁰ - este organizat și funcționează ca autoritate administrativă în cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului abilitat să îndeplinească acțiuni de **supraveghere și control de stat** în domeniul protecției mediului și al utilizării resurselor naturale.

3.4.2. Cadrul social și administrativ / instituțional

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile sănătății, muncii, protecției sociale și demografiei, de a elabora politici publice eficiente în domeniile respective de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului care va oferi soluții eficiente în domeniile de competență, asigurând cel mai bun raport între rezultatele preconizate și costurile așteptate.

Ministerul are în subordine o serie de agenții și instituții, care au ca scop punerea în aplicare a politicii promovate de Minister. Printre instituțiile asociate domeniului social, pot fi menționate următoarele:

Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă este autoritatea administrativă din subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, împuternicită să asigure punerea în aplicare a politicii în domeniul promovării ocupării forței de muncă, a migrației forței de muncă și a ajutorului de șomaj. Misiunea agenției este de a crește oportunitățile de angajare ale persoanelor care caută un loc de muncă și de a sprijini angajatorii în identificarea forței de muncă calificate și în crearea de noi locuri de muncă.

Inspectoratul de Stat al Muncii este o autoritate administrativă, care are dreptul de a exercita controlul de

⁸ HG nr. 695/2017 cu privire la organizarea și funcționarea MARDM <http://lex.justice.md/md/371190/>

⁹ HG nr. 549 din 13.06.2018 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu <http://lex.justice.md/md/375961/>

¹⁰ HG nr. 548 din 13.06.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului <http://lex.justice.md/md/375960/>

stat asupra respectării actelor legislative și a altor acte normative în domeniul muncii, siguranței și sănătății în muncă.

Inspekția socială are misiunea de a inspecta aplicarea corectă și unitară a legilor și a altor acte normative care reglementează acordarea ajutorului social, ajutorul pentru perioada rece a anului și serviciile sociale.

Agenția Națională de Asistență Socială este o autoritate administrativă din subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Misiunea Agenției constă în sporirea calității asistenței sociale acordate populației prin implementarea politicii statului în domeniul asistenței sociale.

Consiliul național de acreditare a prestatorilor de servicii sociale este o autoritate administrativă în subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, care are misiunea de a certifica capacitatea furnizorilor de servicii sociale, indiferent de tipul de proprietate, forma juridică de organizare și subordonare administrativă și de a furniza servicii sociale calitative.

Consiliul național pentru determinarea dizabilității și capacității de muncă are misiunea de a asigura îndeplinirea prevederilor actelor normative în vigoare privind determinarea dizabilității și a capacității de muncă, având ca obiective finale incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități.

Centrul de plasament temporar pentru persoane vârstnice și persoane cu dizabilități (din câteva localități), precum și Centrul de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de persoane care reprezintă instituția de asistență socială și reabilitare / recuperare din conducerea Agenției Naționale de Asistență Socială.

4. Standarde relevante de mediu și sociale ale Băncii Mondiale (SMS)

Cadrul de mediu și social al Băncii Mondiale stabilește angajamentul de dezvoltare durabilă al Băncii prin intermediul politicii Băncii și al unui set de standarde de mediu și sociale concepute să susțină proiectele realizate de Debitori cu scopul de a eradica sărăcia extremă și promova prosperitatea împărtășită.

Standardele de mediu și sociale (SMS)¹¹ stabilesc cerințele pentru Debitori referitoare la identificarea și evaluarea riscurilor de mediu și sociale, precum și efectele asociate cu proiectele sprijinite de Bancă prin finanțarea proiectelor de investiții. Banca consideră că aplicarea acestor standarde, prin axarea pe identificarea și managementul riscurilor de mediu și sociale, va oferi Debitorilor suportul necesar în atingerea scopului de reducere a sărăciei și de creștere a prosperității într-o manieră durabilă spre beneficiul mediului și al cetățenilor.

Standardele urmează să:

- (a) susțină Debitorii/Clienții în atingerea bunelor practici internaționale referitoare la durabilitatea de mediu și socială;
- (b) asiste Debitorii/Clienții să-și onoreze obligațiile naționale și internaționale de mediu și sociale;
- (c) sporească nediscriminarea, transparența, participarea, responsabilizarea și guvernarea;
- (d) consolideze rezultatele dezvoltării durabile ale proiectelor prin implicarea permanentă a părților interesate.

Următoarele 5 standarde de mediu și sociale stabilesc normele pe care Debitorul și Proiectul le vor îndeplini pe durata de implementare a Proiectului, după cum urmează:

4.1 SMS 1 – Evaluarea și managementul riscurilor și efectelor de mediu și sociale

SMS1 stabilește responsabilitățile Clientului pentru evaluarea, gestionarea și monitorizarea riscurilor de mediu și sociale și a efectelor asociate cu fiecare etapă a proiectului susținută de Bancă prin finanțarea proiectelor de investiții, în vederea obținerii unor rezultate ecologice și sociale conforme cu standardele de mediu și sociale (SMS).

Evaluarea de mediu și socială se va baza pe informația actuală, inclusiv o descriere și delimitare a Proiectului, și pe orice aspecte conexe, precum și pe datele primare de mediu și sociale la un nivel adecvat de detaliere care să fie suficient pentru caracterizarea și identificarea riscurilor, efectelor și a măsurilor de atenuare. Evaluarea va aprecia riscurile potențiale de mediu și sociale ale Proiectului, precum și efectele, cu o axare specifică pe acele riscuri care ar putea afecta în mod disproporționat grupurile sociale dezavantajate și/sau vulnerabile; va examina opțiunile de alternativă ale proiectului; va identifica căile de îmbunătățire a modului de selectare, amplasare, planificare, proiectare și implementare a proiectului în vederea aplicării ierarhiei de atenuare pentru efectele adverse de mediu și sociale, căutând oportunități pentru consolidarea impactului pozitiv al Proiectului. Evaluarea de mediu și socială va include implicarea părților interesate ca parte integrală a evaluării, în conformitate cu SMS10.

¹¹ www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-standards și <http://projects-beta.vsemirnyjbank.org/ru/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-socialstandards>

În conformitate cu SMS1, Clientul va gestiona riscurile și efectele de mediu și sociale ale Proiectului pe durata de implementare a acestuia într-o manieră sistematică, proporționată naturii și anvergurii Proiectului, precum și riscurilor și efectelor potențiale (vă rugăm să utilizați anexa 2 și anexa 7 pentru evaluarea riscurilor de mediu și al celor sociale).

4.2 SMS 2 – Munca și condițiile de muncă

SMS2 recunoaște importanța creării locurilor de muncă și a generării de venituri în urmărirea obiectivului de reducere a sărăciei și de creștere economică favorabilă incluziunii. Debitorii pot promova relații solide între lucrători și conducere și spori generarea beneficiilor proiectului prin tratarea adecvată a lucrătorilor Proiectului, asigurându-le condiții de muncă sigure și sănătoase. SMS2 se aplică lucrătorilor din Proiect, inclusiv celor cu program deplin, program redus, temporari, sezonieri și migranți.

Debitorul va elabora și implementa proceduri scrise de gestionare a forței de muncă aplicabile Proiectului. Aceste proceduri vor stabili modul în care lucrătorii Proiectului vor fi gestionați, în conformitate cu cerințele dreptului național și cu prezentul SMS. Procedurile vor aborda modul în care acest SMS va fi aplicat diferitor categorii de lucrători ai Proiectului, inclusiv lucrătorilor angajați direct, și modul în care Debitorul le va cere terților să-și gestioneze personalul în conformitate cu SMS2.

4.3 SMS 3 – Resurse și eficiență, prevenirea și managementul poluării

SMS3 recunoaște faptul că activitatea economică și urbanizarea frecvent generează poluări ale aerului, apei și solului, consumând resurse epuizabile care pot pune în pericol viața umană, serviciile ecosistemice și mediul la nivel local, regional și global. Concentrația actuală și estimată de gaze cu efect de seră (GES) din atmosferă pune în pericol bunăstarea generațiilor actuale și viitoare. Concomitent, o utilizare mai eficientă și eficace a resurselor, prevenirea poluării și evitarea emisiilor de GES, precum și tehnologiile și practicile de atenuare au devenit mai accesibile și mai realizabile. Prezentul SMS stabilește cerințele menite să abordeze problema utilizării eficiente a resurselor, precum și prevenirea și gestionarea poluării pe durata de implementare a Proiectului.

CMMS ar trebui să includă secțiuni privind utilizarea eficientă a resurselor și prevenirea și gestionarea poluării. Evaluarea riscurilor și a efectelor, precum și măsurile de atenuare propuse aferente cerințelor relevante prevăzute de SMS3, inclusiv referitoare la materia primă, utilizarea apei, poluarea aerului, materialele periculoase și deșeurile periculoase sunt incluse în domeniul de aplicare al CMMS și al PMMS în funcție de relevanță. Un exemplu de PMMS este inclus în Anexa 3.

4.4 SMS 4 – Sănătatea și siguranța comunității

SMS4 recunoaște faptul că activitățile din cadrul Proiectului, echipamentul și infrastructura pot crește nivelul de expunere a comunității la diverse riscuri și efecte. Mai mult decât atât, comunitățile care deja sunt afectate de efectele schimbărilor climatice pot să se confrunte, de asemenea, cu o accelerare sau intensificare a impactului generat de activitățile din cadrul Proiectului. SMS4 abordează riscurile de sănătate, siguranță și securitate și impactul asupra comunităților afectate de Proiect, precum și responsabilitatea corespunzătoare a Debitorilor de a evita sau de a minimiza astfel de riscuri și efecte, acordând o atenție deosebită persoanelor care pot fi vulnerabile din cauza unor circumstanțe concrete.

4.5 SMS 10 – Implicarea părților interesate și dezvăluirea informațiilor

Prezentul SMS recunoaște importanța implicării deschise și transparente a Debitorului și părților interesate ale Proiectului ca un element esențial de bune practici internaționale. Implicarea eficace a părților interesate poate îmbunătăți durabilitatea de mediu și socială a proiectelor, spori nivelul de acceptare a Proiectului și contribui semnificativ la conceperea reușită și punerea în aplicare a Proiectului.

Clientul va colabora cu părțile interesate pe durata de implementare a Proiectului, lansând această colaborare cât mai devreme posibil în procesul de elaborare a Proiectului și într-o perioadă de timp ce permite organizarea unor consultări robuste cu părțile interesate pe marginea design-ului Proiectului. Natura, domeniul de aplicare și frecvența implicării părților interesate va fi proporțională naturii și anvergurii Proiectului și riscurilor și efectelor potențiale ale acestuia.

Implicarea părților interesate reprezintă un proces incluziv realizat pe durata de implementare a Proiectului. Atunci când este corect conceput și implementat, acesta permite dezvoltarea unor relații robuste, constructive și receptive care sunt importante pentru managementul cu succes al riscurilor de mediu și sociale ale Proiectului.

Implicarea părților interesate este cea mai eficace atunci când este inițiată la o etapă timpurie a procesului de elaborare a Proiectului, fiind o parte integrantă a deciziilor timpurii adoptate în cadrul Proiectului și a evaluării, managementului and monitorizării riscurilor și efectelor de mediu și sociale ale Proiectului. În consultare cu Banca, Debitorul va elabora și implementa un Plan de implicare a părților interesate (SEP) proporțional naturii și anvergurii Proiectului, precum și riscurilor și efectelor potențiale ale acestuia.

5. Riscuri și efecte potențiale de mediu și sociale / măsuri de atenuare

5.1. Efecte pozitive

Se preconizează ca subproiectele ce urmează a fi implementate în cadrul acestui Proiect vor genera efecte sociale și de mediu pozitive directe și indirecte. Efectele sociale pozitive directe vor fi generate de condițiile ameliorate de învățare și predare în instituțiile de învățământ superior și colegiile țintă dat fiind faptul că procesul didactic va fi desfășurat în spații dotate cu echipamentul necesar.

Efectele sociale pozitive indirecte vor viza ameliorarea generală a mediului educațional, fiind solicitate mai multe studii, relevanța sporită a procesului didactic și a pieței muncii, unele lucrări civile minore cum ar fi sistemele de ventilație și de încălzire, și instituții care sunt mai accesibile pentru oamenii cu dizabilități. Mai mult decât atât, Proiectul va genera efecte pozitive în termeni de conservare a energiei și reducere a poluanților atmosferici.

5.2. Munca și condițiile de muncă

Organizația Internațională a Muncii (OIM) și Uniunea Europeană (UE) și-au asumat angajamente pe termen lung de îmbunătățire a condițiilor de muncă și a calității locurilor de muncă. Activitatea profesională trebuie să satisfacă nevoile materiale și să creeze condiții de muncă care implică imparțialitate, atenuază greutățile și privațiunile cu care se confruntă un număr mare de oameni. Fundația Europeană pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață (Eurofound), o agenție tripartită a UE fondată în anul 1975, ajută statele membre ale UE să atingă aceste obiective prin sporirea cunoștințelor despre modul în care pot fi îmbunătățite condițiile de muncă în Europa.

Importanța unor condiții de muncă mai bune este pusă în discuție și în Agenda ONU 2030 de dezvoltare durabilă, care reflectă preocuparea răspândită ce vizează lipsa oportunităților de muncă și a muncii decente și recunoaște legătura dintre ocuparea integrală a forței de muncă, condițiile de muncă decente și eradicarea sărăciei. Obiectivele de dezvoltare durabilă includ Obiectivul 8 care promovează „creșterea economică continuă, incluzivă și durabilă, ocuparea integrală și productivă a forței de muncă și muncă decentă pentru toți”. În special, Ținta 8.8 subliniază necesitatea de a „proteja drepturile lucrătorilor și a promova medii sigure și securizate de muncă pentru toți lucrătorii, inclusiv pentru lucrătorii migranți, în particular pentru femeile migrante, și acei care muncesc în condiții precare”.

Se preconizează ca Proiectul actual să aibă, în general, un impact pozitiv asupra populației și activității profesionale. Reabilitarea instituțiilor de învățământ superior și a colegiilor va avea un anumit impact asupra structurii demografice a forței de muncă în domeniile afectate de îmbunătățirile propuse de Proiect. Astfel, Proiectul va crea oportunități de muncă temporare și unele permanente pentru populația locală (atât pentru bărbați, cât și pentru femei), care ar putea să se angajeze în perioada de reabilitare și mentenanță. Proiectul va putea monitoriza impactul menționat mai sus, folosind indicatori diferențiați în funcție de gen. Disponibilitatea unor instituții de învățământ superior și colegii moderne în comunitate le va permite mai multor persoane să urmeze studii universitare, iar standardele de învățământ și calitatea acestuia vor crește.

5.3 Resurse și eficiență, prevenirea și managementul poluării

Prevenirea poluării

În conformitate cu dispozițiile Legii privind evaluarea impactului asupra mediului, nr. 86/2014, proiectele sunt clasificate conform impactului acestora asupra mediului după cum urmează.

22. Activitățile ce planifică construcții de obiective și/sau instalații noi, extinderea sau modificarea/modernizarea celor existente cu potențial impact asupra mediului, inclusiv proiectele de dezafectare, sunt încadrate după gradul de impact asupra mediului, după cum urmează:

1) activități cu impact nesemnificativ – sunt considerate activitățile destinate exclusiv satisfacerii necesităților locuințelor și/sau gospodăriei proprii și care nu sunt amplasate în zone cu regim special de protecție, precum și alte activități pentru care în conformitate cu prevederile legislației, nu este necesară obținerea autorizației de construcție;

2) activități cu impact redus – sunt considerate activitățile din anexa nr. 2 la Legea nr. 86/2014, anexa nr. 1 la Legea nr. 851 din 29 mai 1996 privind expertiza ecologică (în continuare – Legea nr. 851/1996), precum și oricare alte activități, altele decât cele menționate la sbp. 1), pentru care legislația națională prevede în prealabil efectuarea procedurii de evaluare a impactului asupra mediului, iar realizarea lor nu se permite fără obținerea acordului de mediu sau obținerea avizului expertizei ecologice de stat;

3) activități cu impact semnificativ – sunt considerate activitățile indicate în anexa nr. 1 la Legea nr. 86/2014 pentru care efectuarea evaluării impactului asupra mediului este obligatorie, precum și cele menționate la sbp. 2) care în urma efectuării etapei de evaluare prealabilă, se stabilește necesitatea desfășurării procedurii de evaluare a impactului asupra mediului și se emite sau se refuză eliberarea acordului de mediu. Documentația depusă pentru obținerea acordului de mediu va sta la baza emiterii actului permisiv de realizare și dezvoltare a proiectului, înainte de începerea lucrărilor de construcție și punerea în funcțiune a obiectivului.

Astfel, în funcție de subcomponentele prezentului Proiect și de gradul potențialelor efecte asupra mediului, activitățile clasificate vor fi supuse procedurilor indicate mai sus.

Eficiența utilizării resurselor în clădirile publice

În cazul în care va fi necesar, dispozițiile privind eficiența utilizării resurselor din cadrul acestui Proiect vor fi conforme cu abordarea privind **Eficiența utilizării resurselor în clădirile publice**, promovată de Republica Moldova de la începutul anului 2000. Clădirile utilizează peste 45% din consumul total de energie, fiind surse majore de emisie a gazelor cu efect de seră (GES).

Pentru Republica Moldova, eficiența energetică poate fi atinsă prin intermediul adoptării și punerii în aplicare a unor programe concrete de reabilitare a termică a clădirilor și de modernizare a instalațiilor acestora.

Totuși, în procesul de executare a unor lucrări civile minore în cazul colegiilor, se vor lua în considerare, după caz, măsuri simple menite să economisească energia și resursele.

Măsuri de economisire a apei care pot fi grupate conform domeniul de aplicare indicat în Tabelul 6 de mai jos:

a. Grupul sanitar / etaj - verificarea periodică și înlăturarea scurgerilor; - ajustarea flotorului din rezervoare, astfel încât pentru spălarea vasului de WC să fie utilizată o cantitate minimă de apă; - înlocuirea sau reparația robinetelor defectate; - utilizarea, dacă este posibil, a apei tehnice pentru blocul sanitar; - utilizarea senzorilor de mișcare pentru robinete.	b. Robinete / dușuri - utilizarea dușurilor și a robinetelor cu aerator, dat fiind faptul că acesta ar putea contribui la acumularea unor economii de peste 50%; - verificarea sistematică a eventualelor scurgeri; - utilizarea robinetelor cu senzori infraroșii și deconectarea automată atunci când obiectele sau mâinile sunt retrase de sub robinet; - încurajarea utilizatorilor să folosească rațional apa.
c. Spălătoria - funcționarea mașinilor de spălat rufe numai la capacitatea maximă; - înlocuirea utilajelor vechi cu mașini noi eficiente în funcție de posibilitate; - în măsura posibilităților, utilizarea pentru spălat a apei tehnice, dar curate.	d. Cantina - utilizarea recipientelor sau a vaselor în loc de utilizare a apei curgătoare; - instalarea robinetelor cu senzor sau activate de picior; - evitarea dezghețării produselor, folosind apa; - utilizarea procesului de spălare în cascadă, folosind pentru următoarea spălare apa în care au fost clătite anterior alte vase; - utilizarea duzelor moderne pentru clătire; - aplicarea de măsuri organizaționale care, de fapt, solicită investiții minore sau nu implică investiții deloc.

5.4. Sănătatea și siguranța comunității

Procesele de construcție și de edificare a șantierelor de renovare sunt dinamice, zonele de lucru în schimbare generează provocări unice în materie de siguranță. Activitățile de construcție și renovare în cadrul instituțiilor pot fi îndeplinite fie de contractanți din afară sau de lucrătorii instituției. Lucrul poate fi efectuat exclusiv de un grup sau de altul sau cu eforturi comune în cadrul unui proiect. Din cauza acestor aranjamente diferite, frecvent se crează situația când nu este clar cine poartă răspundere și este autorizat să garanteze faptul că reglementările în materie de siguranță și sănătate sunt respectate.

Responsabilitatea pentru siguranță

În efortul de a asigura o bază inițială de cerințe minime de siguranță, vor fi aplicate următoarele în raport cu angajații universității atunci când aceștia îndeplinesc lucrări pe șantierul de construcție sau renovare. Supervizorii sunt responsabili pentru sănătatea și siguranța persoanelor care muncesc sub îndrumarea lor. Angajații trebuie să respecte politicile și procedurile de siguranță, precum și directivele de securitate emise de supervizorii lor individuali.

Contractanții generali pot avea cerințe adiționale în materie de siguranță sau instruire aplicabile pe șantierele din gestiunea acestora, fiind considerate obligatorii și pentru angajați.

Mai jos sunt incluse unele norme și îndrumări generale referitoare la siguranța și sănătatea lucrătorilor. În funcție de lucrările îndeplinite pot fi aplicate norme suplimentare.

Echipament de muncă și echipament individual de protecție

Întotdeauna trebuie purtat echipamentul individual de protecție (EIP). Cel puțin, fiecare angajat este obligat să poarte cască și ochelari de protecție. Angajații expuși traficului vehicular sunt obligați să poarte veste de siguranță cu benzi reflectoare de vizibilitate sporită. În absența traficului vehicular vor fi purtate tot timpul cămăși cu vizibilitate sporită. În funcție de circumstanțe, ar putea fi necesar EIP suplimentar. Aceste circumstanțe vor fi stabilite de supervizor, iar EIP ar putea include:

- a. Mănuși de protecție;
- b. Mijloace de protecție auditivă;
- c. Ecrane faciale folosite în procesul de tăiere, măcinare sau aşchiere;
- d. Ochelari de protecție contra stropilor de substanțe chimice;
- e. Mijloace de protecție a căilor respiratorii;
- f. Alte echipamente cum ar fi îmbrăcămintea de protecție, echipament de protecție împotriva căderilor atunci când persoana lucrează la o înălțime mai mare de 6 picioare sau încălțăminte ce asigură protecția degetelor de la picioare.

Toți lucrătorii trebuie să poarte cămăși cu mâneca lungă, pantaloni de lucru și încălțăminte solidă de lucru sau cizme. Nu se permite de purtat pe șantier maiouri sau tricouri, șorturi, pantaloni sportivi, bascheți, sandale, încălțăminte cu toc înalt sau cu partea din față deschisă.

Raportarea cazurilor de urgență, vătămărilor corporale și a condițiilor nesigure

Respectați planul de urgență al șantierului în eventualitatea unei evacuări sau urgențe. Raportați imediat supervizorului toate cazurile de urgență și practicile sau condițiile nesigure. Raportați supervizorului cât mai curând posibil toate cazurile de vătămare corporală, indiferent de faptul dacă sunt minore, dar nu mai târziu de sfârșitul turei.

Protecția și securitatea șantierului

Pentru asigurarea protecției persoanelor sau a proprietății vor fi utilizate, în funcție de caz, baricade, indicatoare sau parapete. Baricadele sau parapetele vor servi în calitate de obstacole fizice pentru prevenirea contactului trecătorilor cu pericolele create de activitățile de construcție sau de renovare. Indicatoarele vor fi utilizate pentru a direcționa traficul atât vehicular, cât și pietonal, pe teritoriul site-ului sau ocolind acest site. Securizați site-urile de lucru prin uși încuiate, garduri sau baricade după încheierea programului de lucru sau ori de câte ori șantierul nu este ocupat. Când este necesar, aplicați proceduri de check in/out pentru intrarea și ieșirea de pe șantier.

Instrumente și echipamente

Toate cablurile și prelungitoarele vor fi dotate cu împământare. În cazul în care opțiunea de împământare nu este integrată, va fi utilizat un dispozitiv portabil între recipient și fir. Toate instrumentele și echipamentul, inclusiv scările mobile, eșafodajul (de schelărie), instrumentele electrice, auto-încărcătoarele cu furcă etc., vor fi utilizate de lucrători competenți și instruiți adecvat. Instrumentele și echipamentele trebuie inspectate înainte de utilizare și scoase din uz în cazul în care s-au defectat. Protectoarele, dispozitivele sau mijloacele de protecție vor fi menținute în stare funcțională deplină.

Norme anti-incendiu și menajere

În procesul de tăiere, sudare sau ardere vor fi respectate procedurile pentru munca la temperaturi înalte. Pentru protejarea co-lucrătorilor sau a trecătorilor vor fi edificate scuturi de îngrădire a lucrărilor de sudare. Respectați bunele practici menajere. Păstrați locurile de muncă în ordine, curățați șantierul de rămășițe/reziduuri la sfârșitul fiecărei ture. Fumatul în clădire este interzis, inclusiv în clădirile supuse construcției sau renovării. La fel, este interzis fumatul pe șantier, cu excepția locurilor special amenajate în acest scop.

Alte cerințe

Este interzisă utilizarea radioului, dispozitivelor de citire a compact-discurilor, IPODS sau a altor dispozitive dotate cu căști. De asemenea, sunt interzise distracțiile grosolane/glumele de prost gust, încăierările, bătaile sau crearea perturbărilor.

Proceduri disciplinare

“Potrivit așteptărilor instituției, toți angajații săi vor avea un comportament conform standardelor general acceptate de conduită și performanță. În cazul în care angajații nu îndeplinesc aceste standarde, este responsabilitatea supervisorului să reacționeze în timp util și să inițieze un program de pași disciplinari în vederea soluționării problemei”. Contractanții generali ar putea avea proceduri disciplinare proprii pentru șantierele controlul asupra cărora îl dețin, aplicarea cărora s-ar putea solda cu concedierea lucrătorilor din Proiect pentru încălcarea normelor și procedurilor de siguranță.

5.6. Achiziția de terenuri, restricții privind utilizarea terenurilor și strămutarea involuntară

În conformitate cu conceptul Proiectului învățământul superior în Moldova, nu sunt planificate propuneri care implică achiziția de terenuri, restricții privind utilizarea terenurilor și strămutarea involuntară; prin urmare, nu este relevant ca CMMS să efectueze aprecieri și evaluări.

5.7. Diversitatea și incluziunea diferitor grupuri

Fiind o țară multiethnică, în Republica Moldova problemele popoarelor indigene sunt examinate din punctul de vedere al etnicității. În conformitate cu datele recensământului general din 2014, populația Republicii Moldova constituie circa 2,9 milioane. Moldovenii reprezintă 75,1% din populația totală; 7,0% s-au identificat ca români; ucrainenii reprezintă 6,6%, găgăuzii – 4,6%, rușii – 4,1%, bulgarii – 1,9%, evreii – 0,11%, romii – 0,3% și alte naționalități – 0,5%, inclusiv belaruși, polonezi, armeni, germani, tătari. Comunitățile etnice nu sunt divizate teritorial, fiind distribuite pe întreg teritoriul Republicii Moldova, cu excepția găgăuzilor, care locuiesc în partea de sud a țării. Aceste date nu includ regiunea Transnistreană, care este în afara controlului autorităților Republicii Moldova.

Lucrările efectuate în cadrul instituțiilor nu vor influența negativ minoritățile etnice, mai mult, Proiectul va contribui la dezvoltarea durabilă prin sporirea oportunităților de participare, generând beneficii de pe urma procesului de dezvoltare datorită oportunităților de muncă și educaționale.

5.8. Patrimoniul cultural

În Republica Moldova monumentele de arhitectură sunt protejate de Legea privind protecția monumentelor (nr. 1530 din 22.06.1993), elaborată în conformitate cu legislația UE, care stipulează următoarele: „Monumente sunt obiecte sau ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau științifică, care reprezintă mărturii ale evoluției civilizațiilor de pe teritoriul republicii, precum și ale dezvoltării spirituale, politice, economice și sociale”. „Legea culturii” (nr. 413 din 27.05.1999) și „Convenția privind protecția patrimoniului mondial cultural și natural”, ratificată în anul 2002 de Republica Moldova au completat legislația pentru protecția monumentelor. Aceste acte legislative au constituit suportul juridic necesar în ceea ce privește aspectele de protecție și restaurare a monumentelor, precum și protecția valorii artistice și istorice a acestora pe teritoriul Republicii Moldova.

În Chișinău, există 2 instituții de învățământ superior și un colegiu pedagogic incluse în lista monumentelor ocrotite de stat. Aceste sunt clădirea fostei Administrații financiare (actualmente Universitatea Tehnică, corpul de studii nr. 1) și clădirea fostei școli reale (actualmente Universitatea de Stat, clădirea situată pe str. M. Kogălniceanu 65). Aceste clădiri sunt protejate în conformitate cu dispozițiile Legii și reprezintă patrimoniul cultural al statului.

În conformitate cu Legea privind ocrotirea monumentelor, conservarea și restaurarea monumentelor se bazează pe principii științifice și norme general acceptate. De asemenea, restaurarea prin reparații și lucrări adecvate de conservare prevede mai întâi măsurile ce ar stăvili avarierea și ruina, păstrarea structurilor originale ale monumentelor fără a știrbi valoarea lor istorică, artistică sau științifică.

Lucrările de conservare și restaurare se execută conform normelor și prescripțiilor adoptate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Lucrările de conservare și restaurare se execută conform documentației tehnice, întocmite pe baza studiilor pluridisciplinare și a avizului organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor. Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor sunt obligate să preîntâmpine deteriorarea monumentelor, asigurând efectuarea imediată a lucrărilor de conservare și restaurare.

Organele de stat pentru ocrotirea monumentelor desemnează împuterniciți speciali, unici cu drept de a supraveghea și a controla lucrările de conservare și restaurare, precum și de a le întrerupe în cazul nerespectării prevederilor legii.

Chiar dacă lucrările efectuate asigură o invazie minimă, beneficiarul (universitățile) sunt obligate să respecte dispozițiile Legii și să le implementeze corespunzător în cazul în care sunt efectuate lucrările indicate în legea de mai sus.

6. Riscuri și efecte adverse

6.1. Efecte și riscuri adverse asupra mediului

Efectele adverse potențiale ale Proiectului asupra mediului ar putea fi generate indirect de Componenta 2 – **Îmbunătățirea relevanței cercetărilor și a pieței forței de muncă prin intermediul unor intervenții direcționate** și, probabil, vor fi aferente generării și managementului (a) micilor lucrări de construcție și echipamentului de laborator, care vor avea efecte asupra sănătății populației și asupra mediului. Dat fiind faptul că Proiectul nu susține investiții noi în construcția sau reabilitarea blocurilor de studii ale Universității, dar numai ale colegiilor, fără să rezulte în reducerea numărului acestora, am realizat evaluarea sectorului de mediu (EA) care include unele probleme de mediu cum ar fi salubritatea, emisiile în atmosferă, conservarea energiei și efectul potențial al lucrărilor civile, precum și sistemul moștenit în cazul executării unor mici lucrări civile și achiziționarea de echipament nou de laborator.

În cea mai mare parte, Componenta 2 a Proiectului propus va susține dezvoltarea competențelor. Nu sunt prevăzute efecte adverse sociale și de mediu în urma implementării Proiectului. Efectele pozitive sunt după cum urmează:

- a) Capacități și competențe îmbunătățite pentru profesori ca urmare a instruirii în vederea utilizării noului echipament de laborator;
- b) Calitate îmbunătățită a cunoștințelor absolvenților de colegii. Având la dispoziție echipament nou modern, colegiile vor avea posibilitate să-și instruiască studenții în utilizarea echipamentului/mașinilor pe care aceștia le vor folosi, eventual, la locul de muncă după absolvire;
- c) Crearea unei comisii multidisciplinare care se va ocupa de:
 - îmbunătățirea programelor de studii în conformitate cu criteriile agreate mai sus;
 - stabilirea unor ținte care să fie atinse de instituția-beneficiar într-un cadru temporal de cel mult 2 ani.
- d) Cadrul național al calificărilor (CNC) și sistemul modernizat de asigurare a calității (QA) care vor include 300 de standarde de calificare în 23 de domenii vor asigura calitatea învățământului superior, contribuind la sporirea competitivității absolvenților;
- e) Sprijinul acordat în vederea îmbunătățirii mecanismele de management și monitorizare în cadrul MECC va asigura ameliorarea continuă și calitatea sporită susținută în instituțiile educaționale.

Efectele negative se referă, preponderent, la componentele fizice și biologice de mediu, fiind legate de poluarea apei, a aerului și a solului, eroziunea solului, dispariția diversității biologice și a habitatelor, consumul de energie și apă, riscurile de sănătate și profesionale. Executarea micilor lucrări civile din cadrul sub-proiectelor, care pot avea relevanță pentru colegii ar putea genera efecte negative sub formă de poluare a apei și solului din cauza deșeurilor generate, poluarea aerului, zgomot și desfigurarea peisajului. Principalele riscuri potențiale de mediu ar putea fi:

- *Praf și zgomot* – din cauza micilor lucrări civile;

- *Gestionarea deșeurilor și eficiența capacităților de intervenție în cazul scurgerilor* – micile lucrări civile vor genera deșeuri solide și lichide, inclusiv perete de rigips, ulei de mașină, vopsele și solvenți. Gestionarea inadecvată a deșeurilor în timpul executării lucrărilor civile poate genera efecte adverse asupra mediului ambiant din regiune, inclusiv asupra apelor freatice și studenților;
- *Apele uzate* – în rezultatul executării neadecvate a micilor lucrări civile în sistemul de epurare a apei ar putea fi vărsate cantități de solvenți, vopsele și alte substanțe chimice utilizate în timpul executării micilor lucrări civile;
- *Azbest*: În cazul gestionării neadecvate a azbestului, acest material poate fi un pericol serios pentru sănătatea lucrătorilor, studenților și profesorilor și pentru publicul general, inclusiv pentru locuitorii din vecinătate în cazul în care acesta este inhalat;
- *Impact asupra muncii și siguranței*: în timpul executării lucrărilor civile: construcția / reconstrucția sau adaptarea laboratoarelor, în cazul în care lucrători nu respectă normele necesare de siguranță, aceștia ar putea suferi de pe urma diferitor accidente;
- *Poluanți atmosferici emiși de echipamentul de laborator*.

Aceste potențiale efecte adverse caracteristice site-ului sunt relativ minore și pot fi gestionate eficient în perioada de implementare a Proiectului.

Instituțiile susținute ar trebui să evite furtul echipamentului de laborator livrat de Proiect, realizând un control adecvat și o inventariere riguroasă, întreprinzând măsuri de securitate adecvate (ferestre/uși dotate cu alarme antifurt și securitate asigurată de gardieni) pentru laboratoare. Proiectul ar putea examina un sistem cost-eficient de supraveghere/securitate.

Echipamentul livrat trebuie să corespundă curriculumului actualizat în vederea evitării pierderilor financiare și a investițiilor redundante.

Echipa de suport se va asigura de faptul că în laborator este spațiu suficient și adecvat pentru instalarea unităților de echipament livrate. În cazul în care apare necesitatea de a modifica clădirile în vederea extinderii spațiilor în atelierele pentru mașini, acest fapt va fi luat în considerare la o etapă timpurie a procesului de planificare. Astfel echipamentul nu va fi ținut în aer liber, fiind expus intemperiilor (ploi, soare) și prafului.

Efectele potențiale adverse asupra mediului și sociale sunt descrise mai jos pentru etapele de construcție și exploatare. În general, potențialele efecte adverse asupra mediului în legătură cu lucrările de reabilitare realizate în blocurile IIS și ale colegilor și asociate infrastructurii, conform așteptărilor, vor fi de scurtă durată și localizate. Vasta majoritate a potențialelor efecte adverse se va produce doar în perioada de construcție / reabilitare preponderent pe șantier.

Impactul etapei de reconstrucție

Zgomot, vibrații și emisii. Transportarea materialelor de construcții și traficul de camioane vor cauza zgomot, vibrații și emisii. Emisia de praf neorganic în rezultatul executării lucrărilor de excavare/încărcare și emisia de substanțe nocive și praf în rezultatul arderii motorinei folosite de mijloacele de transport și utilaje se va produce în timpul lucrărilor de construcție. În procesul executării

lucrărilor de sudare sunt emiși aerosoli și monoxid de mangan. În procesul de operare a mixerelor de beton este eliminată pulbere de beton.

Pulberea rezultantă din lucrările de construcție are un impact negativ asupra calității aerului ambiant, fiind necesare măsuri de protecție în vederea reducerii acestui impact.

Pericole/Riscuri pentru siguranță generate de activitățile de renovare. Pericolele pentru siguranță se pot materializa din cauza încălcării practicilor de sănătate și siguranță și pot conduce la vătămări corporale și accidente. Pericole suplimentare pot apărea în cazul în care lucrările de renovare a IIS și colegiilor sunt executate în perioada desfășurării procesului didactic sau atunci când studenții au acces la blocurile și facilitățile IIS și ale colegiilor.

Impactul etapei de exploatare

Pericole/Riscuri pentru siguranță generate de activitățile de exploatare. Nu sunt preconizate pericole majore în perioada de exploatare a IIS și colegiilor reabilite atât timp cât vor fi aplicate practici și proceduri adecvate de exploatare și de siguranță. În perioada de exploatare vor fi asigurate activități adecvate de exploatare și mentenanță.

Impactul asupra serviciilor educaționale prestate. Reabilitarea infrastructurii IIS și a colegiilor va rezulta în ameliorarea semnificativă a condițiilor din blocurile unde învață studenții; îmbunătățirea generală va fi susținută și de activitățile aferente dezvoltării capacității și elaborării curriculumului. În cadrul IIS și colegiilor reabilite serviciile didactice vor fi prestate fără întrerupere care s-ar putea materializa din cauza stării precare a structurilor existente (de exemplu, din cauza funcționării defectuoase a sistemului de încălzire etc.).

Generarea deșeurilor menajere și a apelor uzate. În procesul de exploatare a IIS și colegiilor vor fi generate deșeuri menajere și ape uzate. Colectarea și evacuarea neadecvată cu întârziere a deșeurilor va crea mirosuri neplăcute în blocurile IIS și ale colegiilor și vor desfigura peisajul în zonele adiacente. Alte consecințe adverse ar putea fi înrăutățirea condițiilor sanitaro-igienice din IIS și colegii din cauza acumulării deșeurilor și colmatării sistemului de canalizare.

Exploatarea sistemelor de încălzire. Funcționarea defectuoasă a sistemului de încălzire poate conduce la întreruperea procesului didactic în perioada rece a anului. De asemenea, exploatarea neadecvată a sistemelor de încălzire poate afecta calitatea aerului și polua atmosfera.

6.2. Efecte și riscuri sociale adverse.

Potrivit așteptărilor, executarea micilor lucrări civile va genera efecte sociale pozitive directe și indirecte. Impactul social pozitiv direct va rezulta din condițiile de muncă ameliorate din laborator și pentru furnizorii condițiilor educaționale. Impactul pozitiv indirect pe termen mai îndelungat va viza ameliorarea generală a calității educației, reducerea sărăciei și creșterea concurenței pe piața forței de muncă.

Efectele potențiale adverse sunt indicate mai jos:

- Accesul temporar interzis la unele zone ale blocului în perioada de executare a lucrărilor de

construcții;

- Riscurile pentru siguranța publică generate de traficul de construcții;
- Zgomotul și vibrațiile produse în procesul de executare a lucrărilor de construcție și de instalare a echipamentelor afectează procesul didactic;
- Gestionarea neadecvată a forței de muncă și riscurile asociate sănătății și securității în muncă (OHS) cum ar fi neasigurarea cu echipamente de protecție (EIP), apă potabilă și tehnică, hrană, blocuri sanitare pe șantier;
- Riscuri de siguranță pentru studenți în apropiere de site-urile de construcție. Astfel de riscuri ar putea fi generate de reziduurile care cad, șanțurile neacoperite sau cablurile electrice expuse pe șantier sau în preajma acestora.

Efectele sociale adverse ar putea fi asociate problemelor de siguranță a muncii și de sănătate în cazul în care contractanți nu respectă măsurile de atenuare prescrise în procesul de executare a micilor lucrări civile sau de instalare a noului utilaj de laborator. Majoritatea efectelor sociale directe sunt asociate consecințelor asupra mediului. Tabelul din Secțiunea 6.3 cuprinde descrierea acestor consecințe și măsurile de atenuare propuse.

Componentele 2 și 3 ale Proiectului nu vor genera efecte sociale adverse. Totuși, există anumite riscuri sociale în materie de incluziune socială, în special, asigurarea acestora în cadrul implementării Componentei 1. Astfel, Componenta 1 privind sporirea calității prin intermediul intervențiilor sistemice își propune să genereze beneficii pentru toate universitățile publice din Republica Moldova. Prin urmare, aceasta va genera beneficii pentru toți cetățenii moldoveni, inclusiv pentru absolvenții universitari care reprezintă toate categoriile sociale (inclusiv cele vulnerabile și dezavantajate astfel cum este descris în Secțiunea privind *Dimensiunile sociale ale învățământului superior*), care sunt în căutarea unui loc de muncă și actualmente se confruntă cu lipsa de informații veridice despre necesitățile pieței forței de muncă și ofertele de muncă. Prin implementarea acestei componente se urmărește scopul de a îmbunătăți aspectele relevante ale sistemului de învățământ superior din Republica Moldova în vederea producerii în cele din urmă a forței de muncă mai competente și mai diverse, contribuind la eficientizarea sistemului în general. Pentru a asigura furnizarea beneficiilor Proiectului într-o manieră social incluzivă, Planul de implicare a părților interesate cartografiază principalele părți interesate și cuprinde o strategie de outreach și de sensibilizare a beneficiarilor Proiectului.

6.3. Rezumatul principalelor riscuri și măsuri de atenuare

Principalele riscuri identificate în cadrul componentelor Proiectului cu implicații de securitate sunt prezentate în Tabelul 7 de mai jos împreună cu recomandările de atenuare respective.

Tabelul 7: Potențialele riscuri și atenuarea acestora

Standarde de Mediu și Sociale	Relevanța pentru proiect	Impact/Riscuri identificate, după caz	Măsuri de Mitigare propuse
ESS1	Relevant	Beneficiarul de grant este	Recipientul de grant este

		responsabil de de evaluarea, gestionarea și monitorizarea riscurilor și impactului social și de mediu asociate cu fiecare etapă a unui proiect susținut de Bancă, prin finanțarea proiectelor de investiții, pentru a obține rezultate de mediu și sociale în concordanță cu standardele de mediu și sociale	responsabil de de evaluarea, gestionarea și monitorizarea riscurilor și impactului social și de mediu asociate cu fiecare etapă a unui proiect susținut de Bancă, prin finanțarea proiectelor de investiții, pentru a obține rezultate de mediu și sociale în concordanță cu standardele de mediu și sociale
ESS2	Relevant	Riscurile/impacturile de mediu și sociale sunt legate de OHS. Se așteaptă ca acestea să fie riscuri cu potențial redus, în mare parte pentru că impactul proiectului este relativ mic și nu implică o cantitate semnificativă de forță de muncă, deoarece proiectul urmărește doar renovarea clădirilor existente. Cea mai mare parte a forței de muncă va fi angajată local, cu excepția câtorva lucrători calificați care nu pot fi găsiți în locația proiectului. Taberele de muncă nu se anticipează.	Ministerul a pregătit, la nivel de proiect, procedurile de gestionare a muncii (PML-uri) aplicabile proiectului. Acestea identifică principalele cerințe și riscuri legate de forța de muncă asociate proiectului și vor ajuta ministerul să determine resursele necesare pentru a rezolva problemele de muncă ale proiectului. LMP-urile descriu (i) procedurile relevante fiecărei categorii de lucrători implicați; (ii) oferă o viziune generală asupra potențialelor riscuri-cheie legate de muncă (dacă există); (iii) revizuire legislația muncii RM; (iv) oferă o descriere a mecanismului de remediere a reclamațiilor sau a mecanismelor disponibile pentru toți lucrătorii direcți și lucrătorii contractați (și dacă este cazul, pentru organizațiile lor). PML-urile pot fi modificate în orice moment al ciclului proiectului, în funcție de nevoile și evoluțiile în pregătirea și / sau implementarea proiectului.
ESS3	Relevant	Pentru această componentă poate fi evidențiat un aspect privind poluarea: <i>Gestionarea deșeurilor și deversarea</i> Fluxurile comune de deșeuri sunt	Ar trebui să fie o obligație contractuală pentru contractant să gestioneze în mod corespunzător deșeurile de construcție la orice clădiri. Deșeurile nu trebuie aruncate în împrejurimi sau depozitate de

		deșeuri de lemn / cherestea cu cuie ascuțite, pungi de ciment, resturi de demolare etc. Gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor de construcții ar avea efecte asupra sănătății umane și contaminarea mediului.	deșeuri periculoase (echipamente vechi) pentru a crea oportunități de a fi reutilizate de către localnici. Eliminarea deșeurilor trebuie să fie într-o locație desemnată, așa cum este recomandat de un regulament local de mediu.
		<i>Apele uzate</i> Impactul asupra sistemului local de tratare a deșeurilor din cauza utilizării sistemului de canalizare pentru vărsarea solvenților, vopselelor, deșeurilor din materiale de construcție etc.	Implementarea metodelor adecvate de eliminare a sedimentelor / resturilor de construcție conform condițiilor locale pentru a evita exploatarea apei în zona de construcție Ar trebui să fie o obligație contractuală pentru contractant să gestioneze în mod corespunzător deșeurile de construcții lichide, deșeurile chimice în orice stadiu al activităților de muncă civilă.
		<i>Emisiile de aer poluante din echipamentele de laborator</i> Proiectul va asigura echipamente noi de laborator și instruirea studenților și va asigura că aceștia sunt familiarizați cu unitățile moderne de tipul celor întâlnite la locurile de muncă, la angajare. Odată ce echipamentele noi vor fi furnizate instituțiilor de învățământ superior și colegiilor beneficiare, majoritatea unităților vechi vor fi aruncate. Eliminarea sau abandonarea necorespunzătoare în zona colegiului ar avea un impact la nivel estetic, în timp ce echipamentele de fier vechi au valoare monetară pentru topitorii de fier și oțel.	Instituțiile de învățământ superior și colegiile ar trebui să exploreze oportunitățile de a vinde echipamentele dezafectate companiilor de reciclare a fierului și resturilor;
ESS4	Relevant	Nu există niciun risc major asociat cu sănătatea și siguranța comunitară, totuși pot fi cauzate câteva impacturi	Antreprenorul trebuie să folosească elementele de oprire a prafului (perete, perdele sau

		mici în urma lucrărilor de reabilitare și construcție. Expunerea la praf din materialele de construcție, demolarea și mișcarea vehiculului poate reprezenta infirmități respiratorii pe termen scurt (de exemplu, tuse) pentru lucrători sau studenți din colegiu și personalul expus. Acest impact se va manifesta pe termen scurt doar în faza de construcție. Zgomotul de la construcții sau vibrațiile pot perturba predarea și învățarea la colegii. Acest impact poate fi semnificativ atunci când activitățile de construcție durează câteva luni sau se întind pe perioade de examinare.	zone de construcție a apei) pentru a controla nivelul de depunere a prafulului. Vitezele de deplasare dincolo de marginea drumului ar trebui să fie în siguranță scăzute pentru a evita penele de praf Conducerea instituțiilor de învățământ superior și a colegiilor ar trebui să solicite contractanților să planifice activități zgomotoase în afara orelor de curs sau a perioadelor de examinare. Planificarea corespunzătoare și prealabilă și ordonarea și programarea corespunzătoare a tuturor activităților majore de construcție. Materialele de construcție trebuie depozitate în depozite acoperite sau spații închise
ESS5	Nu este relevant	Proiectul nu va suporta nicio achiziție de terenuri. De asemenea, activitățile proiectului nu vor prevedea nicio deplasare economică sau fizică. Lucrările minore (adică vopsirea, fixarea ușilor, toate în spațiile instituțiilor publice etc.) nu vor cauza restricții de acces la terenuri.	FESM are o listă de verificare socială care, printre altele, va asigura că proiectul nu finanțează nicio activitate care ar duce la achiziția de terenuri, deplasări fizice sau economice sau ar restricționa accesul la terenuri. Deoarece niciun impact ESS5 nu va rezulta din proiect, pregătirea cadrului de politici de relocare (sau a planurilor de acțiune specifice sitului) nu este necesară în cadrul proiectului. În cazul în care lista de verificare a screeningului social din FESM stabilește că impactul ESS5 poate avea loc în timpul implementării proiectului, va fi necesară aplicarea ESS5.
ESS6	Nu este relevant	Nu sunt așteptate impacturi sau riscuri negative conform ESS6.	Nu sunt așteptate impacturi sau riscuri negative conform ESS6

ESS7	Nu este relevant	Nu sunt așteptate impacturi sau riscuri negative conform ESS7.	Nu sunt așteptate impacturi sau riscuri negative conform ESS7.
ESS8	Nu este relevant	Doar două blocuri ale universităților sunt considerate monumente istorice. Cu toate acestea, nu se vor realiza lucrări care să pună în pericol integritatea monumentului, să-i schimbe forma estetică, artistică și istorică.	Raportul conține descrierea detaliată în componența Patrimoniului cultural unde se menționează pas cu pas măsurile care trebuie luate și cazurile în care se aplică aceste măsuri.
ESS10	Nu este relevant	Nu există riscuri majore asociate problemelor mai mari de restricție a informațiilor în Moldova. În contextul acestui proiect particular, implicarea eficientă a părților interesate va fi crucială.	Pentru a se asigura că se adoptă o abordare consecventă, cuprinzătoare, coordonată și adecvată d.p.d.v. cultural pentru implicarea părților interesate și dezvoltarea proiectului, ministerul trebuie să elaboreze Planul de implicare a părților interesate (PII). PII este proporțional cu natura și amploarea proiectului și cu riscurile și impacturile asociate identificate. Un mecanism de remediere a reclamațiilor (MRR) a părților interesate, ca parte a PII, este operaționalizat pentru proiect, pentru a permite feedback-ul și reclamațiile. În special, ministerul are un MRR existent pentru proiectul de educație în curs de desfășurare susținut de Banca Mondială, iar proiectul propus se va baza pe aceste proceduri de feedback existente.

Măsurile de atenuare care urmează a fi întreprinse în funcție de necesitate (în funcție de tipul de infrastructură, volumul și genul de lucrări, zona înconjurătoare etc.) sunt definite separat pentru etapele de proiectare, de construcție și de exploatare. EMP va conține măsuri adecvate.

Etapa de proiectare

Cerințele de atenuare a impactului asupra mediului și social vor fi încorporate în proiectul final, specificațiile tehnice și documentele de licitație și urmează a fi îndeplinite de către contractantul (contractanții) din domeniul construcțiilor și entitatea de mentenanță pentru a evita, preveni și minimiza impactul potențial. Pachetul cu documentele finale de proiectare vor include o listă de gropi de împrumut

aprobate și de site-uri agreate pentru depozitarea definitivă a deșeurilor; autorizațiile și acordurile ce urmează a fi obținute de la autoritățile de stat și locale relevante pentru utilizarea resurselor de apă, gropilor de împrumut și a site-urilor pentru depozitarea definitivă a reziduurilor excavate după caz; lista propusă de construcție/pregătire a site-urilor temporare cum ar fi căile de acces, tabăra constructorilor, site-urile pentru transport și utilaje, depozitele etc. Documentele finale de proiectare vor oferi astfel de soluții tehnice care vor avea un impact minim asupra resurselor naturale. Se va asigura faptul că efectele temporare cauzate de zgomotul utilajului în uz și de lucrările civile nu vor cauza efecte adverse directe asupra rezidenților din vecinătate. Va fi acordată atenția necesară clădirilor cu daune structurale și/sau instabilitate seismică, în soluțiile de proiectare propuse fiind prevăzute măsuri concrete pentru consolidarea acestor clădiri. De asemenea, va fi acordată o atenție deosebită clădirilor ce fac parte din patrimoniul cultural, iar proiectul final va include toate acordurile și autorizațiile relevante (permisele/autorizațiile relevante sunt discutate și prezentate în Secțiunea 4.8 din acest document).

Etapă de construcție

Gestionarea apelor reziduale din zona șantierului. Căile de acces existente vor fi utilizate după caz, minimizând astfel necesitatea de a construi altele noi. Suprafața căilor de acces și zona de lucru va fi compactată în vederea facilitării scurgerilor și evitării inundațiilor din zonă. În acest scop ar putea fi necesare canale de drenaj care să fie conectate la canalele naturale de drenaj/sistemele de evacuare a apelor pluviale (de exemplu, în cazul în care astfel de canale sunt disponibile de-a lungul drumului din vecinătate). Este important de menționat că, ca urmare a lucrărilor de construcții minore, nu se va impune restricții privind accesul pe terenuri (inclusiv și temporar).

Gestionarea zgomotului, vibrațiilor și emisiilor. Vor fi implementate măsuri de suprimare a prafului în vederea prevenirii poluării aerului, stropind cu apă căile de acces și teritoriul șantierelor. În perioada executării lucrărilor de construcție nivelul de poluare a aerului va spori, principalii poluanți cauzăți de aceste lucrări vor include gaze de eșapament emise de mașini și praful eliminat în timpul lucrărilor pe teren și de prelucrare a pietrelor. Stropirea cu apă în timpul executării lucrărilor de construcție va reduce cantitatea de praf eliminată în aer. Praful și zgomotul pe șantier va fi redus în cazul în care vor fi utilizate camioane închise/acoperite pentru transportarea materialelor de construcții și a reziduurilor. În scopul minimizării impactului asupra rezidenților din vecinătate, vehiculele vor fi dotate cu tobe de eșapament și inspectate sistematic pentru a asigura o stare tehnică adecvată a acestora. Mai mult decât atât, lucrările de renovare vor fi executate doar în timpul zilei.

Gestionarea deșeurilor. În cazul în care pentru crearea șantierului este utilizată un teren cu vegetație, solul de suprafață va fi tăiat și scos pe bucăți, fiind depozitat în grămezi de până la un metru, aceste bucăți fiind utilizate ulterior pentru restaurarea terenului. Impuritățile de beton, reziduurile și nămolul vor fi transportate și depozitate definitiv pe site-urile aprobate. Vor fi obținute permisele de la autoritățile locale/ regionale sau semnate contractele cu entitățile specializate pentru transportarea și depozitarea definitivă a materialelor excavate și a deșeurilor de construcție. Restaurarea condițiilor cvasi-originale a peisajului va fi realizată după încheierea lucrărilor de renovare și după utilizarea carierelor.

Gestionarea pericolelor pentru siguranță. În perioada de executare a lucrărilor de renovare nu sunt preconizate pericole majore, atât timp cât vor fi aplicate practici și proceduri adecvate de construcție și de siguranță. Activitățile de reabilitare a IIS și a colegiilor se vor desfășura preferabil în lunile de vară

(atunci când în IIS și colegii nu sunt activități didactice) pentru a minimiza efectele negative asupra procesului didactic și elimina riscul de accidentare a studenților/elevilor. În cazul în care este necesară derularea activităților de renovare în paralel cu procesul didactic va fi examinată posibilitatea de a transfera procesul didactic în IIS și colegiile din vecinătate. Atunci când această opțiune nu este realizabilă, activitățile de renovare se vor limita la o parte din blocul IIS și al colegiilor, unde accesul studenților/elevilor va fi interzis (de exemplu, renovarea este executată la un etaj, iar procesul didactic se desfășoară la alt etaj). În perioada executării lucrărilor va fi utilizat echipamentul personal de protecție. În cazul în care sunt planificate lucrări de scoatere a acoperișului din plăci de material ce conține azbest, aceste lucrări vor fi executate de lucrători special instruiți care vor purta echipament personal specializat de protecție.

Gestionarea deșeurilor menajere și a apelor uzate. Containerul pentru deșeuri va fi amplasat în vecinătatea IIS și a colegiilor pentru a colecta deșeurile menajere generate în procesul de renovare a blocurilor IIS și ale colegiilor. Pentru asigurarea transportării în timp util și depozitării definitive a deșeurilor vor fi semnate acorduri/contracte cu autoritatea/entitatea respectivă. Apele uzate vor fi vărsate în sistemul centralizat de canalizare. În cazul în care un astfel de sistem centralizat nu este disponibil în comunitate, apele uzate vor fi colectate și evacuate periodic, fiind transportate de o organizație specializată în zona din vecinătate unde există sistem centralizat de canalizare și vărsate în acest sistem.

Lucrările de reabilitare vor fi efectuate în consultare cu administrația IIS și a colegiilor, precum și cu reprezentanții autorităților relevante în vederea minimizării efectelor adverse.

Etapa de exploatare

În perioada de exploatare este esențial ca structurile și facilitățile asociate ale IIS și colegiilor să fie inspectate sistematic de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării / autoritățile locale/regionale, fiind executate lucrările periodice de mentenanță în vederea asigurării unei stări tehnice adecvate și prevenirii daunelor. Lucrările periodice de mentenanță a structurilor și facilităților asociate ale IIS și colegiilor vor fi executate corespunzător în timp util. Va fi asigurată exploatarea adecvată a utilităților pentru punerea la dispoziția studenților/elevilor a unor condiții adecvate de studiu.

Managementul deșeurilor menajere. Containerul pentru deșeuri va fi amplasat în vecinătatea IIS și a colegiilor pentru a colecta deșeurile menajere generate în procesul de exploatare a blocurilor IIS și ale colegiilor. Pentru asigurarea transportării în timp util și depozitării definitive a deșeurilor vor fi semnate acorduri/contracte cu autoritatea/entitatea respectivă.

Exploatarea sistemelor de încălzire. Exploatarea și mentenanță adecvată a sistemelor de încălzire, inclusiv inspectarea și deservirea sistematică a sistemelor va fi efectuată în vederea asigurării continuității procesului didactic în perioada rece a anului, realizării adecvate a procesului didactic, precum și în scopul minimizării poluării aerului.

Mentenanța acoperișurilor și a utilităților. Mentenanța adecvată a acoperișurilor și a altor utilități va fi asigurată în perioada de exploatare a blocurilor renovate ale IIS și colegiilor, inclusiv prin intermediul inspecțiilor și al reparațiilor sistematice în funcție de necesitate. În perioada de iarnă acoperișurile vor fi

curățate după ninsoare în vederea eliminării pericolului pentru siguranță studenților/elevilor IIS și ai colegiilor, părinților, personalului didactic al IIS și colegiilor și pentru trecători.

Mentenanța curților și a căilor de acces ale IIS și colegiilor. Administratorii IIS și ai colegiilor vor asigura mentenanța sistematică a curților și teritoriilor instituțiilor astfel încât să fie asigurate condiții sanitare satisfăcătoare și un mediu ambiant plăcut. Căile de acces vor fi libere de orice impedimente care să obstrucționeze accesul la blocurile IIS și ale colegiilor.

7. Managementul riscurilor de mediu și sociale

Ca parte a procedurilor de mediu și sociale, Banca clasifică toate proiectele în unul din cele patru grupuri: risc sporit, risc substanțial, risc moderat sau risc redus. La determinarea clasificării corespunzătoare a riscurilor, Banca ia în considerare aspecte relevante, precum tipul, locația, sensibilitatea și amploarea proiectului; natura și amploarea riscurilor și impactului potențial asupra mediului și social; și capacitatea și angajamentul Clientului de a gestiona riscurile și impactul asupra mediului și social, într-un mod compatibil cu Standardele de mediu și sociale¹².

Riscul de mediu în cazul PISM este clasificat drept „**Moderat**” întrucât lucrările fizice prevăzute în subcomponenta 1.2 a proiectului nu vor produce impact negativ asupra mediului și se preconizează că acestea vor fi temporare și reversibile, la scară mică și specifice locației, fără probabilitatea de impact dincolo de amprenta reală a proiectului. În plus, nu se preconizează ca acestea să fie localizate în zone sensibile pentru mediu. De asemenea, nu este preconizat ca acestea să genereze efecte secundare grave pentru sănătatea umană și starea mediului.

Nu se preconizează niciun impact negativ, cum ar fi achiziția involuntară de terenuri, impact asupra populației autohtone, asupra biodiversității și habitatelor. Deși Clientul are experiență în proiectele anterioare în materie de măsuri de protecție și salvagardare ale Băncii, lipsește experiența în aplicarea CMS, iar capacitatea este limitată; prin urmare, vor fi necesare eforturi semnificative pentru consolidarea capacității în aplicarea noilor SMS.

Riscurile sociale directe inerente activităților proiectului la această etapă sunt considerate „Reduse”. Pentru a răspunde nevoilor din acest sector, Proiectul își propune să susțină universitățile și colegiile publice, lucru de care, în final, vor beneficia toți studenții care își fac studiile în aceste instituții. În conceptul proiectului vor fi luate în considerare aspectele de incluziune socială, în special, grupurile vulnerabile și defavorizate, și de informare publică incluzivă pentru a se asigura că părțile interesate au acces egal la beneficiile proiectului.

¹² Sunt incluse doar SMS care sunt relevante pentru proiect.

8. Implementarea CMMS

8.1. Responsabilități generale de implementare

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării supraveghează procesul de implementare a PISM. Punerea în aplicare a proiectului se va baza în primul rând pe structurile existente ale MECC. Pentru implementarea proiectului va fi angajată o echipă de consultanți locali, care vor constitui Unitatea de Coordonare a Proiectului (UCP). De asemenea, Banca va efectua în mod periodic vizite de implementare, în cadrul cărora va examina regulat documentația de mediu a instituțiilor de învățământ superior și colegiilor selectate, precum și va întreprinde vizite în teritoriu pentru a se asigura de respectarea acestora. Anumite sarcini specifice ar putea fi delegate și altor agenții guvernamentale, cu aprobarea prealabilă a Băncii.

MECC va monitoriza respectarea documentelor proiectului și a Acordurilor de finanțare privind procesul de evaluare de mediu (EM), inclusiv monitorizarea periodică a procesului de control (screening) al cererilor pentru cerințele de EM.

Implementarea Componentei 2 va fi realizată pe bază de concurs deschis și transparent la care vor participa Instituțiile de învățământ superior și Colegiile. MECC va avea sarcina directă de a monitoriza și ghida punerea în aplicare a acesteia.

8.2. Responsabilități majore ale Ministerului Educației, Culturii și Cercetării

MECC se va asigura că activitățile proiectului sunt evaluate din punct de vedere al mediului și că Planul de management de mediu este implementat în mod adecvat. Mai exact, va asigura:

- a) coordonarea aspectelor de mediu și a evaluărilor de mediu;
- b) evaluarea eligibilității subproiectelor din punct de vedere al mediului și controlul ecologic al subproiectelor;
- c) furnizarea de informații necesare cu privire la problemele de mediu solicitanților de subproiect (în special, informații despre criteriile de mediu care trebuie aplicate, explicații despre toate obligațiile referitoare la procedura de evaluare de mediu etc.);
- d) monitorizarea impactului asupra mediului în cadrul monitorizării generale a implementării subproiectului; și
- e) comunicarea cu autoritățile competente de evaluare de mediu (MADRM și Agenția de Mediu).

8.3. Specialiști în domeniul mediului și social în cadrul UIP

În scopul implementării măsurilor de protecție a de mediu și monitorizării măsurilor de protecție socială, va fi angajat un specialist în domeniul mediului (SM) pentru a sprijini respectarea cerințelor de mediu ale MECC. Principala responsabilitate a SM este coordonarea tuturor activităților de evaluare de mediu și asigurarea implementării corespunzătoare a cerințelor CMM. Rolul specialistului în domeniul mediului este: (i) să ofere asistență beneficiarilor proiectului pentru a determina impactul exact care

poate fi generat de activitățile propuse susținute în cadrul proiectului, precum și să recomande acțiunile de atenuare necesare; (ii) să efectueze controlul și să se asigure că activitățile ce țin de protecția mediului (EM/PMM) pentru investițiile propuse sunt întocmite; și, (iii) să monitorizeze și să raporteze în mod regulat efectele asupra mediului pe care le pot provoca activitățile finanțate și să se asigure de implementarea măsurilor de atenuare. De asemenea, specialistul în domeniul mediului trebuie să viziteze în mod regulat și selectiv subproiectele și să asigure monitorizarea adecvată a mediului pentru subproiecte. Specialistul în domeniul mediului mai este responsabil și de monitorizarea condițiilor cu privire la procedurile de achiziții pentru a se asigura că acestea sunt ecologice/„verzi”, iar calitatea echipamentelor de laborator respectă condițiile „verzi” (eficiența energetică, nivel de emisii).

9. Control, monitorizare, supraveghere și raportare în domeniul mediului și social

9.1. Controlul de mediu și social al subproiectelor

Scopul principal al procesului de control (screening) este de a determina potențialele consecințe negative asupra mediului și sociale ale subproiectelor propuse și, în baza acestora, de a determina categoria de risc corespunzătoare (conform CMS). În baza categoriei de risc alocate - risc moderat sau redus - se va determina nivelul ESIA și tipul instrumentului de management de mediu și social care urmează să fie implementat: PMMS specific locației sau Listele de verificare ale PMM specifice locației.

Proiectul va finanța lucrări de reabilitare minore a infrastructurii și va avea un anumit impact asupra mediului și social. Prin urmare, proiectul declanșează Evaluarea de Mediu și Socială (EMS) a Băncii Mondiale. Pornind de la examinarea documentelor de proiect disponibile și a discuțiilor cu reprezentanții Ministerului, nu se preconizează ca lucrările asociate cu reabilitarea clădirilor să aibă un impact negativ semnificativ și ireversibil asupra mediului. Se preconizează că lucrările de reabilitare vor avea un impact minor asupra mediului și social, prin urmare, elaborarea listelor de verificare ale PMMS specifice locației (Anexa 2) ar trebui să fie suficient (nu este nevoie de EIM integrală și de autorizare). Astfel, PMMS specifice locației trebuie întocmite și puse în aplicare în cazul finanțării lucrărilor la scară largă din cadrul Proiectului.

În general, impactul social și de mediu pe termen lung este preconizat a fi unul pozitiv, în timp ce impactul negativ va fi limitat la faza de reconstrucție și va avea un domeniu de aplicare limitat. În funcție de natura și sfera activităților propuse, proiectul este clasificat prin controlul de mediu ca prezentând un risc de mediu „**moderat**”. Toate efectele negative posibile pot fi atenuate în mod eficient prin aplicarea unor bune practici standard de mediu. Vor fi elaborate recomandări specifice locației pentru toate activitățile de reabilitare a clădirilor incluse în proiect. Toate riscurile de mediu asociate lucrărilor de reabilitare care urmează să fie executate pe locațiile proiectului respectiv vor fi identificate de către implementator, fiind recomandate măsuri de atenuare respective și oferite scheme de monitorizare pentru urmărirea respectării planurilor de atenuare. Respectarea limitelor terenului în procesul executării lucrărilor de construcție va fi suficient pentru a menține impactul proiectului asupra mediului la un nivel minim acceptabil.

9.2. Întocmirea listei de verificare ESMP specifice locației și / sau a ESMP

Pentru topologiile de **risc redus**, cum ar fi activitățile de reabilitare a „clădirilor publice”, a fost elaborată o listă de verificare (Anexa 2) care oferă oportunitatea pentru o abordare mai simplificată a lucrărilor de reabilitare minore sau a lucrărilor de construcție la scară mică. Intenția este ca această listă de verificare să fie direct utilizată ca parte integrantă a documentelor de licitare pentru contractanții care efectuează lucrări civile în cadrul proiectelor finanțate de Bancă. A fost elaborat formatul de tip *checklist* (listă de verificare) pentru a oferi exemple de „bune practici” de atenuare, acesta fiind conceput astfel încât să fie ușor de utilizat și să asigure compatibilitatea cu cerințele de protecție ale Băncii.

Lista de verificare este structurată în trei secțiuni:

- Prima parte descrie specificul proiectului din punct de vedere al amplasării fizice și aranjamentelor instituționale. Această secțiune poate avea până la două pagini. Atașamente pentru informații suplimentare pot fi solicitate la necesitate.
- Partea a doua include examinarea aspectelor sociale și de mediu ale potențialelor probleme și efecte (Anexa 7 se poate folosi ca ghidare), într-un format simplu Da/Nu, urmat de măsuri de atenuare pentru orice activitate dată. În prezent, lista oferă exemple de probleme și impact potențial. Această listă poate fi extinsă pentru a se referi și la probleme și sau efecte specifice; și bune practici și măsuri de atenuare.
- Partea a treia conține planul de monitorizare a activităților în timpul construcției și implementării proiectului. Se intenționează ca Părțile 2 și 3 ale acestei liste de verificare să fie incluse ca documente de licitare pentru contractanți.

Aplicarea practică a listei de verificare ar include completarea primei părți pentru a obține și documenta toate caracteristicile relevante ale locației. În Partea a 2-a ar fi verificat tipul lucrărilor preconizate, iar PMM tabular completat va fi atașat suplimentar ca parte integrantă a contractului de lucrări și, similar cu toate condițiile tehnice și comerciale, semnat de părțile contractante. Partea a 3-a a listei de verificare - planul de monitorizare - este pentru inspectorul în construcții, pentru a garanta respectarea conformității cu măsurile de protecție a Contractorului. Acest plan va fi specific locației și va conține toate detaliile necesare, definind criterii clare și parametrii care pot fi incluși în contractele de lucrări, care reflectă starea practicilor de mediu pe șantier și care pot fi observate/măsurate/cuantificate/verificate de către supraveghetor în timpul lucrărilor de construcție. Orientările privind mediul pentru contractele de lucrări de construcție sunt incluse în Anexa 4. Astfel, Partea a 3-a ar urma să fie completată în timpul procesului de proiectare pentru a stabili criteriile cheie de monitorizare care pot fi verificate în timpul și după executarea lucrărilor pentru asigurarea conformității. În faza de implementare a lucrărilor, respectarea legislației în domeniul mediului este verificată la fața locului, alături de alte criterii de calitate, de către inspectorul (inspectorii) / supraveghetorii de șantier autorizați ai UIP. Modelul planului de monitorizare a mediului și social este indicat în Anexa 3.

În cazul unei categorii de risc mai mare pentru mediu - „**moderat**” sau mai mult, va fi elaborat un PMMS în funcție de specificul proiectului. Trebuie subliniat faptul că **niciun subproiect cu risc de mediu și social sporit sau substanțial nu va fi eligibil pentru finanțare în cadrul PISM; doar proiectele cu risc redus și moderate sunt considerate eligibile**. Anexa 3 prezintă un exemplu de PMMS detaliat.

9.3. Monitorizare, supraveghere și raportare de mediu și socială

Monitorizare și evaluare

Monitorizarea reprezintă măsurarea sistematică a performanței unui subproiect și face parte din activitatea de supraveghere generală a subproiectului. În acest document, monitorizarea mediului se referă doar la

revizuirea impactului asupra mediului al unui subproiect și dacă și în ce măsură sunt implementate acțiuni de atenuare în timpul reconstrucției sau a altor tipuri de lucrări.

Monitorizarea va implica în mod normal vizite pe teren. În scopul realizării obiectivelor de mediu, este important să se stabilească dacă măsurile de atenuare sunt puse în aplicare în mod corespunzător, să se asigure respectarea măsurilor contractuale în domeniul mediului, executarea lucrărilor de reconstrucție în conformitate cu standardele convenite și că în rezultatul executării subproiectului nu se produc efecte neprevăzute.

Măsurile de atenuare a impactului asupra mediului și cerințele specifice de monitorizare ar trebui stabilite sau cel puțin conturate în timpul formulării proiectului și finalizate în timpul evaluării proiectului. În scopul monitorizării, este important ca în cadrul UIP să existe o anumită capacitate de mediu și socială disponibilă, de preferință la nivel de implementare a proiectului.

Lucrările de monitorizare pot fi, de asemenea, subcontractate. Ministerele sau departamentele guvernamentale pot, în unele cazuri, avea un rol în activitățile de monitorizare.

După cum este definit aici, evaluarea subproiectului se referă la analiza *ex post* a unui subproiect pentru a determina dacă acesta și-a îndeplinit obiectivele declarate. Din perspectiva mediului, evaluarea analizează impactul negativ final asupra mediului (care este rezultatul a cât de bine a fost minimizat impactul scontat și cum a fost gestionat impactul neplanificat) și la beneficiul pozitiv asupra mediului. Au fost realizate pe deplin beneficiile anticipate? Două tipuri de evaluare sunt de interes: evaluarea subproiectelor individuale și evaluarea întregului portofoliu.

Majoritatea subproiectelor includ vizite periodice pe teren efectuate de către personalul UIP ca parte a procesului de evaluare. După finalizarea fiecărui subproiect, se prezintă un raport final. Urmărirea (*follow-up*) este axată pe două elemente cheie: starea fizică a subproiectului și gradul de utilizare și satisfacție a beneficiarului a cu subproiectul.

Din perspectivă socială și de mediu, procesul de evaluare trebuie să analizeze, de asemenea, succesul sau eșecul subproiectelor în ceea ce privește modul în care impactul cunoscut asupra mediului sau social a fost redus la minimum și să evalueze semnificația impactului neprevăzut. Dacă sunt identificate probleme, Raportul de evaluare ar trebui să-i ajute pe beneficiari în soluționarea acestora. Procesul de evaluare ar trebui, de asemenea, conceput astfel încât să permită promovarea schimbărilor la etapele de stabilire a obiectivului și promovare și, eventual, să sugereze schimbări în alte domenii instituționale.

Adițional la monitorizarea și evaluarea tradițională a subproiectelor care este necesară, managementul UIP ar trebui să ia în considerare și efectuarea unei analize periodice de mediu a întregului portofoliu. În mod ideal, astfel de analize ar trebui efectuate anual de un specialist din cadrul unității. În plus, Banca Mondială recomandă efectuarea unei misiuni de evaluare sau supraveghere independentă de un expert extern de mediu, de preferință anual.

Supravegherea

Personalul Unității de Management a Proiectului va supraveghea în mod regulat activitățile susținute de proiect. Aceasta va fi completată de supravegherea proiectului asigurată de Bancă. Procesul va include participarea specialiștilor Băncii din domeniul social și de mediu la misiunile de analiză a implementării, după caz, pentru a revizui progresul privind implementarea al PMM.

Contractele și devizele de cheltuieli vor include clauze privind evacuarea corespunzătoare a materialului de construcție inacceptabil și a deșeurilor din construcții. Documentele de achiziții vor specifica că nu vor fi utilizate materiale inacceptabile pentru mediu.

Raportarea

Banca împreună cu UMP vor conveni asupra cerințelor de raportare pentru Rapoartele de monitorizare financiară (RMF). Progresul proiectului va fi raportat prin intermediul rapoartelor anuale, semestriale și trimestriale de progres a proiectului, care vor aborda, de asemenea, respectarea cerințelor de protecție.

10. Implicarea părților interesate

10.1. Procesul de implicare și consultare a părților interesate pentru proiectul PISM

Implicarea părților interesate este o parte integrantă a dezvoltării și implementării proiectului și ar trebui să demareze cât mai devreme în procesul de dezvoltare a proiectului și să continue pe parcursul întregului ciclu de viață al proiectului.

Scopul consultării cu părțile interesate în timpul procesului CMMS este pentru a se asigura că opiniile, interesele și preocupările părților interesate din proiect sunt luate în considerare în următoarele decizii:

- Decizii luate în timpul planificării, proiectării și implementării proiectului;
- Decizii în materie de CMMS privind planificarea domeniului de aplicare a CMMS, evaluarea impactului potențial și identificarea măsurilor de gestionare adecvate;
- Decizii ale finanțatorilor de dezvoltare privind finanțarea proiectului și condițiile de împrumut corespunzătoare.

O listă generală a procesului de consultare a părților interesate din cadrul CMMS pentru proiectele PISM este prezentată în Tabelul 8

<i>Pași</i>	<i>Obiective</i>	<i>Părțile interesate implicate</i>	<i>Activități</i>	<i>Principalele documente care trebuie elaborate</i>
Definirea domeniului Corespunde fazei de definire a domeniului a CMMS	Identificarea autorităților de reglementare și a altor părți implicate care ar trebui să participe la procesul CMMS. - Notificarea părților interesate din procesul CMMS și oferirea informațiilor necesare procedurale și substanțiale pentru a le facilita contribuția la proces. Implicarea părților interesate - ascultarea	Toți	Identificarea și analiza părților interesate (scanare documentară din perspectivă socială); Planificarea consultării și prezentării părților interesate; Informarea părților interesate cu privire la procesul CMMS și proiectul propus; Implicarea părților interesate.	Lista părților interesate potențiale; Planul de implicare a părților interesate; Document cu informații generale/de fond pentru părțile interesate; Procese verbale ale întrunirilor; Baza de date actualizată a părților interesate

	acestora și înregistrarea problemelor menționate (preocupări, comentarii și întrebări).			și evidența problemelor.
Publicarea și consultarea părților interesate cu privire la CMMS	Publicarea CMMS	IIS și autoritățile de reglementare, ONG-uri și alte părți interesate, după caz	Ședințe cu părțile interesate, conform procedurii descrise în Planul de implicare a părților interesate	Procese verbale ale ședințelor. Documente de diseminare a informațiilor specifice.
Feedback privind rezultatele CMMS	Actualizarea părților interesate relevante cu privire la progresul în planificarea proiectului, impactul scontat și măsurile de atenuare propuse. - Recunoașterea problemelor semnalate de părțile interesate și informarea lor despre modul în care inițiatorii proiectului propun abordarea acestora. - Implicarea părților interesate – ascultarea acestora și înregistrarea problemelor suplimentare semnalate.	Toate părțile interesate care s-au arătat interesate de proiect	Informarea părților interesate; Implicarea părților interesate; Prezentarea informației despre ședințele publice;	Anunțuri; Procesul verbal al audierilor și ședințelor;

10.2. Planul de implicare a părților interesate

PISM a elaborat și a făcut public Planul de implicare a părților interesate care prezintă modul în care părțile interesate vor fi implicate pe durata procesului de implementare a proiectului și metodele care vor fi utilizate ca parte a procesului. Planul descrie responsabilitățile PISM și ale contractanților în implementarea activităților de implicare a părților interesate. Detalii despre consultarea părților interesate din cadrul CMMS sunt prezentate și în Planul de implicare. Planul de implicare este considerat un document viu, care va fi actualizat pe tot parcursul procesului CMMS și va continua să fie dezvoltat pe măsură ce proiectul va trece prin fazele de construcție și de executare a operațiunii.

Activitățile de implicare ale părților interesate vor viza persoanele afectate de proiect, precum și alte părți interesate (MECC și agenții guvernamentale, ONG-uri, agenți economici și mass-media, publicul general, printre altele). Planul de implicare descrie atenția deosebită care va fi acordată asigurării sensibilizării și implicării grupurilor defavorizate și vulnerabile. Activitățile incluse în Planul de implicare prevăd crearea și gestionarea unui mecanism de remediere a reclamațiilor la nivelul întregului proiect, întâlniri publice, instruiți și ateliere de lucru, comunicare cu mass-media și social media, publicarea materialelor scrise, implicarea ofițerilor de legătură din cadrul proiectului, precum și un sondaj desfășurat în rândul persoanelor afectate pentru a evalua satisfacția față de calitatea implicării cetățenilor și identificarea îngrijorărilor suplimentare.

11. Mecanism de soluționare a reclamațiilor (MSR)

Transparența și responsabilitatea sunt principiile de bază ale Proiectului învățământul superior în Moldova (PISM). În acest scop, Proiectul va include un Mecanism de Soluționare a Reclamațiilor (MSR), care este deja aplicat într-un alt proiect finanțat de Banca Mondială. Obiectivul MSR constă în consolidarea responsabilității față de beneficiarii proiectului și asigurarea mijloacelor de comunicare pentru părțile interesate ale proiectului de a oferi feedback și/sau de a exprima reclamații legate de activitățile sprijinite de proiect. MSR este un mecanism care permite identificarea și soluționarea problemelor care afectează proiectul. Prin sporirea transparenței și responsabilității, MSR are drept scop reducerea riscului proiectului de a afecta în mod involuntar cetățenii/beneficiarii și este un mecanism important de învățare și obținere a feedback-ului, care poate contribui la îmbunătățirea impactului proiectului.

Mecanismul este axat nu numai pe primirea și înregistrarea reclamațiilor, dar și pe soluționarea acestora. În timp ce feedback-ul ar trebui examinat la nivelul cel mai apropiat de reclamație, toate reclamațiile trebuie înregistrate și să respecte procedurile de bază stabilite în acest capitol. Planul de implicare a părților interesate aplicabil proiectului conține informații mai detaliate despre MSR.

Definirea MSR

În scopul prezentului Plan de implicare, Mecanismul de Soluționare a Reclamațiilor constituie un proces de recepționare, evaluare și soluționare a reclamațiilor legate de proiect, care sunt expediate din partea cetățenilor, și a comunităților afectate la nivel de proiect.

Noțiunile de „reclamație” și „plângere” sunt utilizate în mod interschimbabil.

Domeniul de aplicare și utilizare a MSR

Domeniul de aplicare: Mecanismul de Soluționare a Reclamațiilor în cadrul PISM va fi disponibil pentru părțile interesate ale proiectului, precum și pentru alte părți interesate pentru adresarea întrebărilor, prezentarea comentariilor, propunerilor și/sau depunerea reclamațiilor, sau pentru prezentarea oricăror forme de feedback cu privire la toate activitățile finanțate din cadrul proiectului.

Utilizatorii MSR: Beneficiarii proiectului, persoanele angajate în proiect, persoanele care sunt afectate de proiect (adică, persoanele care vor fi și/sau ar putea fi afectate în mod direct sau indirect, pozitiv sau negativ, de către proiect), precum și publicul general, pot utiliza MSR, în scopurile menționate mai sus (a se vedea Domeniul de aplicare).

Administratorii MSR: MSR pentru Proiectul învățământul superior în Moldova este administrat de Unitatea de Coordonare a Proiectului PISM, cu responsabilitatea directă a Directorului Executiv al PISM.

Depunerea reclamațiilor: Reclamațiile pot fi depuse în orice moment pe parcursul implementării proiectului.

Proceduri

Modalități pentru depunerea reclamațiilor

PISM stabilește următoarele modalități, prin intermediul cărora cetățenii/beneficiarii/persoanele afectate de proiect (PAP) pot depune reclamații cu privire la activitățile finanțate de proiect:

- a. Prin poșta electronică
 - MECC/PISM: merp@edu.md,
- b. Internet:
 - Pagina web a MECC: Secțiunea PISM, Rubrica MSR
- c. În scris:
 - MECC/PISM: Scrisoare adresată Directorului executiv al PISM, adresa: Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 180, et. 13, birourile 1305, 1307, orașul Chișinău, Republica Moldova
- d. Prin telefon:
 - MECC/PISM: [022-23-25-02]
- e. Prin fax:
 - MECC/PISM: 022-23-25-02
- f. Altele: Reclamațiile în scris sau apelurile telefonice adresate echipei proiectului PISM/MECC.

Proiectul va asigura flexibilitatea în canalele disponibile pentru reclamații, precum și accesibilitatea la informațiile de contact pentru persoanele care depun reclamații. Directorul executiv PISM trebuie informat despre toate reclamațiile primite.

Confidențialitatea și conflictul de interese

Reclamațiile pot fi depuse anonim, confidențialitatea fiind asigurată în toate cazurile, inclusiv în situația în care persoana care a depus reclamația este cunoscută. Din acest motiv, au fost stabilite mai multe modalități de depunere a reclamațiilor în vederea evitării conflictelor de interese a părților.

Primirea și înregistrarea reclamațiilor

Persoana care recepționează reclamația va completa un formular de reclamații (Anexa A) și va înregistra reclamația în Registrul de reclamații, păstrat în cadrul PISM. Ulterior, reclamația va fi prezentată în regim de urgență Directorului executiv al PISM.

În termen de o săptămână de la recepționarea reclamației, Directorul executiv al PISM trebuie să o înainteze direcției/persoanei care urmează să o soluționeze. În consultare cu Coordonatorul de proiect, Directorul executiv al PISM este responsabil de a determina persoana care va examina reclamația, dacă reclamația necesită o investigație (sau nu), și termenul de examinare a reclamației.

Odată cu determinarea persoanei responsabile de examinare, Directorul Executiv se va asigura de lipsa conflictului de interese, și anume, că toate persoanele implicate în procesul de examinare nu au niciun interes material, personal sau profesional față de rezultatul examinării, precum și că nu au legături personale sau profesionale cu reclamantul sau martorii.

Odată ce procesul de examinare a reclamației a fost stabilit, persoana responsabilă de gestionarea înregistrărilor MSR va introduce aceste date în Registrul de reclamații și va informa reclamantul despre primirea reclamației și termenul preconizat pentru răspuns.

De asemenea, va fi înregistrat și raportat numărul și tipul propunerilor și întrebărilor, pentru ca acestea să poată fi analizate în vederea îmbunătățirii comunicării în cadrul proiectului. O dată în lună, Coordonatorul de proiect va prezenta Directorului executiv al MHEA lista cu toate reclamațiile recepționate, monitorizarea solicitată și situația reclamațiilor din luna precedentă („în proces de soluționare” sau „soluționată”).

Examinarea

În conformitate cu Legea cu privire la petiționare nr.190 din 19 iulie 1994, cu amendamentele ulterioare, reclamațiile vor fi examinate în termen de 30 de zile lucrătoare de la data recepționării. Persoana responsabilă de examinarea reclamației va colecta fapte pentru a obține un tablou clar al circumstanțelor legate de reclamație. Examinarea/monitorizarea ulterioară poate include vizite la fața locului, examinarea documentelor și o întrevedere cu persoanele care ar putea soluționa problema.

Rezultatele examinării și răspunsul propus pentru reclamant vor fi prezentate spre examinare Coordonatorului de proiect PISM, care va decide asupra modului de acțiune. Odată ce decizia a fost luată și reclamantul informat, specialistul care examinează descrie în formularul de reclamații acțiunile care urmează să fie întreprinse (a se vedea Anexa A), împreună cu detaliile examinării și constatările, și prezintă răspunsul Directorului executiv corespunzător.

Răspunsul la reclamații

Reclamantul va fi informat despre rezultatele examinării prin scrisoare, în formă electronică sau prin poștă, în dependență de cum a fost primită reclamația. Răspunsul va fi în baza materialelor examinării și, dacă este cazul, va conține referințe la legislația națională.

Termenul de examinare a reclamației poate fi prelungit cu cel mult 30 de zile lucrătoare de către Directorul Executiv corespunzător, fapt despre care este informat reclamantul, dacă:

- a) sunt necesare consultări suplimentare pentru întocmirea răspunsului la reclamație;
- b) reclamația se referă la un volum complex de informații sau dacă este necesar studierea unor materiale suplimentare pentru întocmirea răspunsului.

Sarcinile și responsabilitățile echipei PISM privind MSR

Responsabilitățile pentru gestionarea MSR includ următoarele și pot fi actualizate periodic în consultare cu echipa de conducere a ministerului și echipele responsabile din cadrul Băncii Mondiale:

- Managementul general al sistemului privind MSR
- Dezvoltarea și menținerea sensibilizării
- Recepționarea reclamațiilor
- Înregistrarea reclamațiilor
- Informarea reclamantului cu privire la recepționarea și termenul de examinare a reclamației
- Sortarea/clasificarea reclamațiilor
- Examinarea amănunțită a problemelor, inclusiv a legăturilor cauzale dintre activitățile proiectului și presupusul prejudiciu/daună/neplăcere
- Luarea deciziei în baza unei astfel de examinări
- Procesarea apelurilor sau comunicarea continuă cu reclamantul cu scopul de a soluționa problemele pe cale amiabilă
- Publicarea răspunsurilor la reclamații, cu excepția cazului în care reclamantul solicită altfel din cauza confidențialității sau altor preocupări (a se vedea 4.2 mai sus)
- Organizarea și implementarea materialelor de informare și a campaniilor de sensibilizare informare
- Raportare și obținerea feedback-ului cu privire la rezultatele MSR.

Sistemul Băncii Mondiale de soluționare a reclamațiilor

Comunitățile și persoanele care consideră că sunt afectate în mod negativ de un proiect sprijinit de Banca Mondială (BM) pot depune o reclamație în baza mecanismelor de soluționare a reclamațiilor disponibile la nivel de proiect sau la Serviciul de soluționare a reclamațiilor (SSR) din cadrul BM. SSR asigură faptul că reclamațiile recepționate sunt examinate prompt pentru a rezolva problemele legate de proiect. Comunitățile și persoanele afectate de proiect își pot înainta reclamația la Comitetul de inspecție independent al BM, care stabilește dacă s-a produs sau ar putea să se producă un prejudiciu, ca urmare a nerespectării de către BM a politicilor și procedurilor sale. Reclamările pot fi depuse în orice moment după ce preocupările au fost aduse direct în atenția Băncii Mondiale, iar Conducerea Băncii a primit posibilitatea de a răspunde. Pentru informații despre modul de înaintare a reclamațiilor la Serviciul BM de soluționare a reclamațiilor, vă rugăm să accesați <http://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/grievance-redress-service>. Pentru informații despre modul de înaintare a reclamațiilor la Comitetul de inspecție al Băncii Mondiale, vă rugăm să accesați www.inspectionpanel.org.

12. Consultări publice

12.1. Consultări publice

Legislația RM în domeniul mediului și acordurile internaționale care reglementează consultarea și coordonarea publică, precum și disponibilitatea informațiilor pentru public sunt enumerate mai jos:

- Legea privind transparența procesului de luare a deciziilor (2007) asigură dreptul cetățenilor de a obține informații cu privire la activitățile care pot provoca efecte asupra mediului și sociale;
- Convenția CEE-ONU privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu (Aarhus, 1998; Republica Moldova a aderat la Convenție din 1998).

12.2. Publicarea CMMS

Prezentul proiect de CMMS a fost făcut public, iar ședința de consultare cu părțile interesate s-a desfășurat la 03 Decembrie 2019. La ședință au participat reprezentanți ai agențiilor de stat beneficiare, autorităților locale, organizațiilor implicate în sectorul mediului, precum și alte părți interesate, care au fost invitate la ședința de consultare publică. Comentariile și sugestiile făcute în cadrul ședinței de consultare au fost luate în considerare în versiunea finală a CMMS. Procesul verbal al ședinței de consultare a părților interesate a fost întocmit (inclusiv întrebările adresate și răspunsurile oferite) și este inclus în versiunea finală a CMMS – a se vedea Anexa 6. În etapele ulterioare ale implementării PISM, PMM-urile specifice locației vor fi făcute publice, iar IIS și Colegiile beneficiare vor fi consultate cu privire la implicațiile de mediu și sociale ale activităților individuale de proiect înainte de procesul de licitare a lucrărilor.

Anexa 1 Lista de verificare a Controlului (screening) de mediu

(a fi completată pentru fiecare subproiect)

1. **Denumirea subproiectului**
2. **Scurtă descriere a subproiectului** (caracterul subproiectului, costul, dimensiunea fizică, suprafața și amplasarea șantierului)
3. **Activități propuse** (da/nu)

Tipuri de activitate	Da	Nu	Comentarii
Activități de renovare la scară mică în incinta instituțiilor de învățământ (de exemplu, revopsirea pereților, acoperirea cu gresie, instalarea conductelor de cablu, conducte noi de apă, instalații de laborator noi)			
Înlocuirea acoperișului din azbest			
Activități majore de renovare care implică îndepărtarea/reconstrucția pereților (în special atunci când aceștia conțin izolații sau foi de azbest)			
Lucrări de renovare care generează cantități relativ mari de deșeuri (de exemplu, înlocuirea pardoselii, schimbarea sistemului de ventilație sau electric, înlocuirea ușilor și/sau a ferestrelor)			
Activități de renovare/recondiționare, inclusiv înlocuirea materialelor din ceramică; remodelarea birourilor existente cu implicarea materialelor potențial periculoase, cum ar fi reziduuri din vopsele, solvenți, emailuri și înlocuirea unui număr mai mare (mai mult de zece) de ferestre și uși			
Rețele de alimentare cu apă și canalizare			
Toalete publice			
Construcția de noi instalații de laborator / cazane la scară mică			
Izolarea anvelopei clădirii (pereți, tavane, acoperiș)			
Repararea/înlocuirea ușilor și ferestrelor exterioare, optimizarea geamurilor			
Trecerea la alt combustibil			
Suprafețe reflectorizante ale pereților din spatele caloriferelor			
Izolarea conductelor			
Instalarea panourilor solare pentru încălzirea apei			

Beneficiar:

Semnătura:

Data:

**Anexa 2 Lista de verificare a Planului de management de mediu și social (PMMS) specific locației
pentru activități de construcție și reabilitare**

Lista de verificare a PMMS specific locației pentru activități de construcție și reabilitare

PARTEA 1: INSTITUȚIONAL ȘI ADMINISTRATIV				
Țara/Oraș/Regiune				
Denumirea proiectului				
Domeniul de aplicare al proiectului și activitatea				
Aranjamente instituționale (nume și contacte)	Responsabil de echipă a proiectului, BM	Gestionarea Proiectului	Omolog și/sau Recipient la nivel local	
Aranjamente de implementare (nume și contacte)	Supraveghere	Supraveghere asigurată de omologul local (dacă există)	Supravegherea asigurată de Inspectoratul local (dacă există)	Contactator
DESCRIEREA LOCAȚIEI				
Denumirea locației				
Descrierea amplasării locației				
Cine este proprietarul terenului?				
Descrierea geografică				
LEGISLAȚIA				
Identificarea legislației naționale și autorizațiilor care se aplică activității proiectului				
CONSULTĂRI PUBLICE				
Identificarea când/unde a avut loc procesul de consultare publică				

PARTEA 2: CONTROLUL DE MEDIU ȘI SOCIAL			
Va include/implica activitatea pe teren oricare din următoarele eventuale probleme și/sau impact:	Activitate și exemple de eventuale probleme și/sau impact	Stare Dacă Da pentru oricare din activități	Referințe suplimentare
	1. Reabilitare clădire 2. Circulație auto specifică locației 3. Creșterea nivelului de praf și zgomot în rezultatul lucrărilor de demolare și/sau construcție 4. Deșeuri din construcții	[] Da [] Nu	A se vedea secțiunea B de mai jos
	Sistem individual de epurare a apelor uzate 1. Efluenți și / sau deversări în apele receptoare	[] Da [] Nu	A se vedea secțiunea C de mai jos
	Clădire/clădiri istorice și cartiere 1. Risc de deteriorare a siturilor istorice sau arheologice cunoscute/necunoscute	[] Da [] Nu	A se vedea secțiunea D de mai jos
	Materiale periculoase sau	[] Da [] Nu	A se vedea secțiunea F de mai jos

	toxice ¹³ 1. Îndepărtarea și evacuarea deșeurilor toxice și/sau periculoase generate în rezultatul lucrărilor de demolare și / sau construcție ☐ Depozitarea uleiurilor și lubrifianților tehnici		
	Siguranța rutieră și a pietonilor 1. Trafic auto specific locației 2. Locația se află într-o zonă populată	[] Da [] Nu	A se vedea secțiunea I de mai jos

¹³ Materialul toxic / periculos include, dar nu se limitează la azbest, vopsele toxice, îndepărtarea vopselei cu plumb etc.

PARTEA 3: MĂSURI DE ATENUARE		
ACTIVITATE	PARAMETRU	LISTĂ DE VERIFICARE. MĂSURI DE ATENUARE ÎN BAZA BUNELOR PRACTICI
A. Condiții generale	Notificarea și siguranța lucrătorilor	a) Inspectoratele locale în construcții și de mediu și comunitățile au fost notificate cu privire la activitățile viitoare. (b) Publicul a fost informat despre lucrări printr-o notificare corespunzătoare distribuită în mass-media și/sau afișată în locuri accesibile pentru public (inclusiv locația de desfășurare a lucrărilor). (c) Au fost obținute toate autorizațiile legale necesare (inclusiv, dar fără a se limita la, utilizarea terenului, utilizarea resurselor, deversare, autorizația sanitară) pentru lucrările de construcție și/sau reabilitare. (d) Toate lucrările vor fi executate cu respectarea măsurilor de siguranță și disciplină, în scopul reducerii la minimum a impactului asupra locuitorilor și mediului din zonă. (e) Muncitorii vor respecta bunele practici internaționale (întotdeauna vor purta căști de protecție, și după necesitate, măști și ochelari de protecție, harnașamente de securitate și încălțăminte de protecție). (f) Semnalizare corespunzătoare a locației în scopul informării lucrătorilor despre principalele reguli și reglementări care trebuie respectate.
B. Activități generale de reabilitare și/sau construcție	Calitatea aerului	(a) În timpul lucrărilor de demolare pe interior, vor fi utilizate toboganele pentru evacuarea molozului de la etajele superioare. (b) Deșeurile din demolare vor fi păstrate în zona controlată și vor fi pulverizate cu apă pentru a reduce nivelul prafului. (c) În timpul lucrărilor de foraj pneumatic/demolare a pereților, praful va fi eliminat prin pulverizarea continuă a apei și/sau prin instalarea unui ecran de protecție împotriva prafului pe șantier. (d) Menținerea/păstrarea mediului înconjurător (trotuare, drumuri) fără reziduuri/deșeuri pentru a reduce la minimum praful.

		(e) Nu se va face apel la incinerarea/arderea deschisă a materialelor de construcție/deșeurilor pe șantier. (f) Motoarele vehiculelor de construcție nu vor funcționa excesiv în gol atunci când sunt pe șantier. (g) Deșeurile de construcție vor fi transportate în mod sigur și în transport acoperit.
	Zgomot	(a) Zgomotul de la lucrările de construcție va fi limitat la orele convenite indicate în autorizație. (b) În timpul funcționării, acoperitoarele/capacele motoarelor generatoarelor, compresoarelor de aer și a altor echipamente mecanice vor fi închise, iar echipamentele vor fi amplasate cât mai departe de zonele rezidențiale.
	Calitatea apei	(a) Vor fi stabilite măsuri adecvate de control al eroziunii și al sedimentelor pentru a preveni deplasarea sedimentelor de pe locație și provocarea turbidității excesive în cursurile și râurile din apropiere.
	Gestionarea deșeurilor	(a) Căile și amplasamentele de colectare și evacuare a deșeurilor vor fi identificate pentru toate tipurile majore de deșeuri care se așteaptă a fi generate în rezultatul activităților de demolare și construcție. (b) Deșeurile minerale din construcții și demolări vor fi separate de deșeurile generale, organice, lichide și chimice prin sortare la fața locului și depozitate în containere corespunzătoare. (c) Deșeurile din construcții vor fi colectate și evacuate în mod corespunzător de către colectori autorizați. (d) Evidența/Registrele de evacuare a deșeurilor vor fi păstrate ca dovadă pentru o gestionare adecvată conform proiectului. (e) Ori de câte ori este posibil, contractorul va reutiliza și recicla materialele adecvate și viabile (cu excepția azbestului).
C. Sistem individual de epurare a apelor uzate	Calitatea apei	(a) Abordarea pentru manipularea deșeurilor sanitare și a apelor uzate de pe șantierele de construcție (instalare sau reconstrucție) trebuie să fie aprobată de autoritățile locale.

		(b) Înainte de a fi evacuate în apele receptoare, efluenții din sistemele individuale de epurare a apelor uzate trebuie tratați pentru a îndeplini criteriile minime de calitate privind tratarea apelor uzate. (c) Desfășurarea monitorizării noilor sisteme de ape uzate (înainte/după).
D. Clădiri istorice	Patrimoniu cultural	(a) Dacă clădirea este o structură istorică desemnată, este amplasată foarte aproape de o astfel de structură sau este situată într-un district istoric desemnat, vor fi informate și vor fi obținute aprobările/autorizațiile din partea autorităților locale, și toate activitățile de construcție vor fi abordate în conformitate cu legislația națională și locală. (b) Punerea în aplicare a prevederilor necesare astfel încât artefacte sau alte posibile „descoperiri de întâmplare” întâlnite în săpături sau construcții să fie notate, oficialii contactați, iar activitățile de lucrări întârziate sau modificate pentru a permite examinarea acestor descoperiri.
E. Materiale toxice	Gestionarea azbestului	(a) Dacă există azbest pe terenul proiectului, acesta va fi marcat clar ca material periculos. (b) Când este posibil, azbestul va fi plasat în recipiente/containere și sigilat în mod corespunzător pentru a minimiza expunerea. (c) Înainte de evacuare (dacă este necesară evacuarea), azbestul va fi tratat cu un agent de umectare pentru a reduce la minimum praful de azbest. (d) Azbestul va fi manipulat și evacuat de specialiști calificați și cu experiență. (e) Dacă materialul care conține azbest este depozitat temporar, deșeurile ar trebui să fie plasate în siguranță în recipiente închise și marcate corespunzător. (f) Azbestul evacuat nu va fi reutilizat.
	Gestionarea deșeurilor toxice / periculoase	(a) Depozitarea temporară pe teren a tuturor substanțelor periculoase sau toxice se va face în containere sigure cu indicarea pe etichetă a detaliilor despre compoziție, proprietăți și informații de manipulare.

		(b) Recipientele cu substanțe periculoase ar trebui introduse într-un container etanș pentru a preveni deversarea și scurgerea. (c) Deșeurile sunt transportate de către transportatori special autorizați în acest sens și sunt evacuate pe teritoriul unei unități autorizate. (d) Vopselele cu ingrediente toxice sau solvenții sau vopsele pe bază de plumb nu vor fi utilizate.
F. Siguranța rutieră și a pietonilor	Pericole directe sau indirecte pentru circulația publică și pietoni prezentate de activitățile de construcție	(a) În conformitate cu reglementările naționale, contractorul va asigura siguranța pe șantier și reglarea traficului aferent construcțiilor. Aceasta include, dar nu se limitează la: - Semnalizare, semne de avertizare, bariere și devieri de trafic: șantierul va fi clar vizibil, iar publicul va fi avertizat cu privire la toate pericolele potențiale. - Sistem de gestionare a traficului și instruire a personalului, în special pentru accesul pe șantier și traficul intens în apropiere de șantier. Asigurarea cu pasaje și treceri sigure pentru pietoni în zonele care interferează cu circulația mașinilor de construcții. - Ajustarea orelor de lucru la caracteristicile traficului local, de exemplu, evitarea activităților majore de transport în timpul orelor de vârf sau al perioadelor de deplasare a animalelor - Gestionarea activă a traficului de către personal instruit și vizibil pe șantier, dacă este necesar pentru circulația în siguranță și convenabilă a publicului. - Asigurarea accesului sigur și continuu la birouri, magazine și zonele de reședință în timpul activităților de renovare dacă clădirile rămân deschise pentru public.

Anexa 3. Planul de management de mediu și social (PMMS)

Conținut și Format

Planul de management de mediu și social (PMMS) pentru subproiecte ar trebui să contureze măsurile de atenuare, monitorizare și administrative care trebuie luate în timpul implementării proiectului pentru a evita sau elimina impactul negativ asupra mediului. În cazul proiectelor cu risc de mediu intermediar (risc Moderat și Semnificativ), PMMS mai poate reprezenta și un mod eficient de a sintetiza activitățile necesare pentru obținerea atenuării eficiente a impactului negativ asupra mediului (descrierea Planului de management de mediu și social este prezentată mai jos).

Pentru fiecare fază, echipa de pregătire identifică orice impact semnificativ asupra mediului care se anticipează pe baza analizei efectuate în contextul realizării unei evaluări de mediu.

Pentru fiecare impact, trebuie identificate și enumerate măsurile de atenuare. Se fac estimări ale costului acțiunilor de atenuare, repartizat pe estimări pentru instalare (costul investiției) și operare (cost recurent). Formatul PMMS prevede, de asemenea, identificarea responsabilităților instituționale pentru operarea dispozitivelor și metodelor de atenuare.

Un plan de monitorizare poate fi util pentru a ține evidența cerințelor, responsabilităților și costurilor cu monitorizarea implementării măsurilor de atenuare a efectelor asupra mediului identificate în cadrul unei analize incluse în evaluarea de mediu a proiectelor cu risc Moderat. Un format de **plan de monitorizare** este prezentat mai jos. La fel ca PMMS, ciclul proiectului este repartizat în două faze (construcția și exploatarea). Formatul prevede, de asemenea, un câmp pentru informațiile de bază care sunt esențiale pentru realizarea unei monitorizări fiabile și credibile.

(subproiect, locație, descriere)

Elemente de mediu și sociale	Impact	Măsuri de atenuare propuse ¹⁴	Responsabilitatea instituțională pentru atenuare	Costul activităților de atenuare ¹⁵
Perioada de construcție				

¹⁴ Activitățile care necesită cheltuieli financiare trebuie să fie incluse în devizul de cheltuieli.

¹⁵ Costul activităților de atenuare este definit de către contractor în articole relevante în documentele de licitație.

Mediul fizic				
Sol	Deșeuri solide	Stabilirea unei metode bine planificată de evacuare fiabilă a deșeurilor/gunoiului pe șantier	Contractor și Inginer de proiect	Costuri incluse în planificare și costuri administrative ale contractorului
Resurse de apă	Poluarea apei	- Încorporarea măsurilor de control al eroziunii în timpul lucrărilor de construcție pe șantier - Nu vor fi depozitate uleiuri și combustibili pe șantierul de construcție - lucrări la scară mică - Contractorul NU va efectua lucrări de întreținere, realimentare și curățare a echipamentelor pe șantier, ci la un service autorizat în afara zonei șantierului - În proiectare vor fi prevăzute băi de ulei în zonele de parcare pentru a izola scurgerile de ulei din vehiculele parcate, care s-ar putea deversa în canalele de scurgere - Deșeurile solide, combustibilii sau uleiurile nu vor fi evacuate în sol, în canalizări sau canale de scurgere	Inginer de proiect și Contractor Specialist/consultant de mediu și sănătate	Costurile incluse în planificare și costuri administrative ale Contractorului și Costuri de întreținere
Calitatea aerului	Poluarea aerului	- Controlul vitezei vehiculelor care intră pe șantier - Construcția denivelărilor de-a lungul	Inginer de proiect, Contractor, Poliția rutieră	Echipament - costuri incluse în planificare și costuri

		drumului în apropiere de șantier - Udarea periodică a căilor de acces și a șantierului de lucru - Întreținerea corespunzătoare a echipamentelor de construcții conform cerințelor producătorului		administrative ale echipamentului contractorului
Mediul biologic				
Fauna și flora				
Mediul social				
Estetica și peisajul				
Comunitățile umane	Perturbarea serviciilor publice	- Proiectarea va încorpora serviciile publice existente și va evita perturbării acestora - Contractorul va genera un plan de management al serviciilor - Contractorul va minimiza daunele aduse serviciilor publice	Inginerul de proiect și Contractorul Prestatorii de servicii publice	Buget în conformitate cu sumele provizorii ale serviciilor
Trafic	Siguranța circulației	- Contractorul va întocmi un plan de gestionare a traficului a fi prezentat spre aprobare în vederea abordării următoarelor probleme: - Inițierea unui program și măsuri de siguranță prin dezvoltarea campanii de sensibilizare și educație pentru lucrători și comunitățile locale - Instalarea semnalizării rutiere corespunzătoare, indicatoarelor de viteză și	Inginer de proiect și Contractor	Costuri incluse în planificare și costuri administrative ale Contractorului

		altor semne de avertizare pe șantier și drumuri de acces - Vehiculele și echipamentele contractantului trebuie să fie în stare de funcționare corespunzătoare și să aibă plăcuțe de înmatriculare - Contractorul va asigura disciplina de circulație auto a angajaților săi și sancționarea celor care nu respectă regulile. - Zonele excavate, terasamentele și zonele periculoase vor fi protejate. - Păstrarea unui jurnal/registru cu detalierea tuturor încălcărilor și accidentelor pe șantier sau asociate activităților de lucru ale proiectului, inclusiv natura și circumstanțele, locația, data, ora, vehiculele exacte și persoanele implicate, acțiunile ulterioare ale poliției, compania de asigurare, familiile, liderii comunitari etc. (inclusiv în timpul etapelor operaționale)		
Relocare				
Pierderi de venit	Perturbarea afacerii sau mijloacelor de trai	- Existența unui Plan de acțiune pentru relocare pentru soluționarea temporară a perturbării micilor afaceri situate în apropiere (dacă există)	Inițiatorul	
Sănătate și securitate	Poluarea fonică	- Sensibilizarea periodică a lucrătorilor și a rezidenților cu privire la nivelurile potențiale de zgomot	Inginer de proiect și Contractor	Costuri incluse în planificare și costuri administrative

		- Funcționare controlată a instalațiilor și echipamentelor de construcții. Nu vor fi executate explozii pe șantier		ale Contractorului
Situri istorice și culturale				
Securitatea și sănătatea personalului și a populației	Probleme sociale - ocuparea forței de muncă	Utilizarea lucrătorilor locali calificați și necalificați	Contractor și Inginer de proiect	Fără costuri directe, costuri incluse în planificare și costuri administrare ale Contractorului
	Muncitori și navetiști	Contractorul va pune în permanență la dispoziția lucrătorilor instalații sanitare curate și adecvate	Contractor și Inginer de proiect	
	Sănătate și securitate la locul de muncă	- Asigurare medicală și socială pentru toți lucrătorii - Toți lucrătorii sunt echipați cu instrumente de siguranță corespunzătoare și potrivite și sunt obligați să le utilizeze Asigurarea prevederilor de prim ajutor pentru personal. Șantierul îngrădit, iar la intrare este asigurată securitatea pentru a reduce potențialele accidente și incidente cu implicarea publicului	Inginer de proiect și contractor Specialist/consultant de mediu și sănătate	
	Sănătate și igienă	Contractorul va asigura lucrătorii de pe șantier cu apă potabilă		

Perioada de operare				
Mediul fizic				
Sol	Eroziunea solului	Curățarea periodică și întreținerea/repararea corespunzătoare a structurilor de drenaj	Contractor	Buget normal de întreținere
	Deșeuri solide	- Asigurarea cu coșuri de gunoi/recipiente pentru deșeuri în zonele desemnate Colectarea periodică și evacuarea gunoiului de către inițiatorul proiectului - Curățarea canalelor de scurgere a apei de ploaie pentru a reduce la maxim blocarea acestora - Asigurarea cu coșuri/recipiente de colectare separată a deșeurilor biodegradabile și non-biodegradabile la noua construcție.		
Resurse de apă	Utilizarea resurselor de apă	- Monitorizarea pierderilor de apă și utilizării apei în timpul etapelor operaționale - Instalarea robinete sub presiune care reduc la minimum și timpul de utilizare ˆ Repararea robinetele și toaletele deteriorate pentru a reduce la minimum pierderile	Inginer de proiect și Contractor	Buget normal de întreținere
	Poluarea apei	- Monitorizarea scurgerilor de ulei și alte scurgeri în garaje, parări și zonele de livrare - Curățarea regulată a băilor de ulei și a	Inspectoratul Ecologic	

		canalelor de drenaj a apelor pluviale		
Calitatea aerului				
Mediul biologic				
Fauna și flora				
Mediul social				
Estetica și peisajul				
Comunitățile umane				
Situri istorice și culturale				
Securitatea și sănătatea personalului și a populației	Sănătate și canalizare	- Inițiatorul proiectului va furniza instalații de igienizare curate și adecvate pentru navetiști		Fără costuri directe
	Securitate și criminalitate	- Proiectare adecvată cu prevederea instalațiilor de iluminat pentru o securitate sporită - Sensibilizarea lucrătorilor la construcție, localnicilor și securității să fie vigilenți și să fie atenți la activitățile suspecte din apropierea șantierului	Contractor și Inginer de proiect	Fără costuri directe

Anexa 4. Orientări de mediu pentru contractele de lucrări de construcție

Contractorii sunt obligați să aplice standarde și proceduri tehnice acceptabile pentru mediu în timpul executării lucrărilor de construcție. Toate contractele de lucrări de construcție vor conține următoarele cerințe:

- a) Întreprinderea măsurilor de precauție împotriva influenței negative asupra mediului, a oricărei daune sau pierderi pentru mediu prin măsuri de prevenire sau de suprimare (unde este posibil) în locul măsurilor de lichidare sau atenuare a consecințelor negative.
 - b) Respectarea legislației și normelor naționale și locale de protecție a mediului. Identificarea specialiștilor responsabili de implementarea activităților de protecție a mediului conform instrucțiunilor și indicațiilor primite de la agențiile de construcție și proiectare sau de protecție a mediului.
 - c) Depozitarea și evacuarea deșeurilor provenite din construcție în conformitate cu reglementările naționale și cu PMM a subproiectului (specific locației)
 - d) Reducerea la minimum a emisiei de praf pentru a evita sau minimiza consecințele negative care influențează calitatea aerului.
 - e) Asigurarea trecerii pietonale, a drumurilor și accesului la locurile publice.
 - f) Asigurarea cu senzori giratorii temporare și ușor de instalat pentru siguranță și conveniență.
 - g) Prevenirea sau minimizarea vibrațiilor și zgomotului produs de vehicule în timpul activităților explozive.
 - h) Minimizarea daunelor și asigurarea recuperării vegetației.
 - j) Protejarea apelor de suprafață și subterane împotriva poluării solului.
- Orientări de mediu pentru contractele de lucrări de construcție.

Măsuri organizatorice

Înainte de a începe lucrul și chiar înainte de a depune o ofertă care implică lucrul cu materiale care conțin azbest, angajatorul trebuie să întreprindă o serie de măsuri. Prin planificarea și pregătirea atentă a procedurilor de lucru, angajatorul poate evita expunerea lucrătorilor la riscuri, de exemplu, ca urmare a improvizării sau perturbării procesului de lucru, asigurând astfel baza și condițiile necesare pentru finalizarea în condiții de siguranță a lucrărilor.

Cele mai importante măsuri sunt:

- informarea autorităților,
- evaluarea riscurilor și
- planurile de lucru.

În plus, angajaților trebuie să li se ofere posibilitatea de a face un control medical. Mai mult, înainte de începerea lucrărilor de demolare și renovare, companiile ar trebui să prezinte dovezi că dispun de expertiza necesară în acest sens.

Cu cât angajatorii și lucrătorii acestora sunt mai conștienți în privința regulilor, cu atât mai ușor și respectiv, mai economic, vor fi îndeplinite lucrările.

Instrucțiuni lucru

Instrucțiunile de lucru reprezintă o componentă indispensabilă a pregătirii personalului. Acestea subliniază riscurile pentru lucrători și explică măsurile de protecție necesare.

În timp ce planul de lucru se adresează în primul rând supervizorilor, instrucțiunile de lucru sunt destinate lucrătorilor înșiși, identificând riscurile, măsurile de protecție corespunzătoare și comportamentul așteptat al lucrătorilor. Informațiile referitoare la locul de muncă și sarcinile lucrătorilor permit acestora să acționeze în siguranță, în deplină conștientizare a riscurilor.

Instrucțiunile de lucru trebuie formulate în mod concis și clar, astfel încât toți angajații să le poată înțelege. Acestea trebuie să fie afișate la locul de muncă, într-un loc de unde sunt clar vizibile. Personalul trebuie să respecte instrucțiunile de lucru ale angajatorului. Instrucțiunile trebuie să ofere informații despre:

- tipul muncii și sarcinile specifice;
- materialele periculoase care conțin azbest;
- echipamentul individual de protecție;
- măsurile de protecție și de igienă necesare;
- care sunt acțiunile în cazul producerii unei avarii, accident și altor situații de urgență;
- care sunt pașii de urmat în cazul deșeurilor

În cazul sarcinilor simple, aceste informații pot fi incluse în planul de lucru, înlocuind astfel instrucțiunile de lucru.

Proiectul “Învățământul Superior în Moldova”
Consultări publice asupra documentelor privind cadrul de mediu și social

Proces verbal al ședinței

Data: 3 Decembrie 2019;

Locul desfășurării: Clădirea Guvernului;

Președinte al ședinței: Dna Nadejda Velișco, Șef, Direcția politici în domeniul învățământului superior, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova (MECC);

Au participat: Lista participanților este prezentată în Anexa A.

Obiectivele ședinței au fost să: (i) se consulte documentele privind cadrul de mediu și social legate de Proiectul “Învățământul Superior în Moldova”, (ii) ofere actualizare asupra procesului de pregătire a Proiectului, având în vedere eficiența costurilor solicitată de Ministerul Finanțelor și adăugarea nouă a sistemului de monitorizare a pieței muncii în activitățile Proiectului la cererea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, și (iii) identifice eventuale sugestii suplimentare de îmbunătățire în această etapă a pregătirii Proiectului.

Introducere

Dna Nadejda Velișco a informat audiența cu privire la faptul că MECC și Banca Mondială sunt în stadiul de evaluare în pregătirea Proiectului “Învățământul Superior în Moldova”. Pentru a aborda impactul potențial al Proiectului, MECC a elaborat un cadru de management de mediu și social (CMMS), care conține cerințele naționale și ale Băncii Mondiale privind evaluarea impactului social și asupra mediului pentru activități și subproiecte care urmează să fie finanțate. Obiectivul principal al CMMS este de a identifica riscurile și oportunitățile sociale și de mediu potențiale și de a oferi îndrumări cu privire la modul de evitare, minimizare sau atenuare a riscurilor și impactului negativ potențial cauzate de implementarea Proiectului, precum și exploatarea de oportunități pozitive atunci când este posibil. Dna Velișco a explicat că documentul oferă un rezumat al condițiilor de mediu și socioeconomice și a modului în care subproiectele propuse ar putea afecta mediul și oamenii. Dna Velișco a subliniat că cadrul servește drept ghid pentru identificarea și evaluarea impactului potențial social și asupra mediului al subproiectelor, în pregătirea planurilor și documentelor care vor rezuma măsurile de atenuare necesare pentru a le minimiza sau a le preveni și pentru a oferi îndrumări privind monitorizarea și raportarea stării sociale și de mediu. Documentele au fost publicate pe pagina web a MECC la 20 noiembrie 2019.

Dna Velișco a reiterat, de asemenea, că Proiectul propus va fi implementat pentru o perioadă de cinci ani, organizat în jurul a trei componente, pe care ea le-a prezentat ulterior, și finanțat prin creditul oferit de Asociația pentru Dezvoltare Internațională în valoare de 40 de milioane dolari americani. Designul Proiectului include intervenții sistemice în capacitățile de monitorizare a calității învățământului superior, finanțare și management, precum și un program vizat care va fi pus în aplicare de către instituțiile de învățământ superior și colegiile

pedagogice selectate pentru a aborda unele dintre cele mai presante nevoi ale lor în orientarea pieței forței de muncă.

Principalele întrebări și răspunsuri

Rectorii și directorii colegiilor pedagogice au salutat cu toții noul Proiect, vorbind despre importanța sa pentru sectorul învățământului superior și economia Moldovei. De asemenea, au fost ridicate următoarele întrebări:

- Dl. Grigore Belostecinic, rectorul Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM) a pus sub semnul întrebării cele patru domenii prioritare selectate pentru investiții din cadrul componentei 2, și anume: IT, inginerie, pedagogie și medicină (sănătate). El a afirmat că economia trebuie să fie, de asemenea, un domeniu prioritar și nu poate fi neglijată. Dna Velișco a răspuns că cele patru domenii prioritare au fost identificate ca urmare a unei evaluări efectuate anterior de către MECC. De asemenea, ea a menționat că toate instituțiile de învățământ superior vor beneficia de intervenții sistemice în cadrul componentei 1. Pe lângă aceasta, instituțiile de învățământ superior care nu sunt specializate direct în unul din cele 4 domenii prioritare selectate (cum ar fi ASEM), dar au programe de studiu legate de aceste domenii vor fi eligibile pentru a aplica cu propuneri de investiții în cadrul componentei 2.

În continuare, Dl. Belostecinic, a întrebat de ce nu sunt prevăzute finanțări pentru acreditarea instituțională internațională. N. Velișco a răspuns că pentru învățământul superior prioritar sunt acreditarea programelor de master și doctorat care nu au fost evaluate încă, iar acreditarea instituțională se poate face doar după acreditarea tuturor programelor de studii pe cicluri. Și Proiectul este concentrat mai mult pe fortificarea capacităților ANACEC.

- Unii rectori (Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”, Universitatea de Stat Tiraspol) au întrebat despre motivele ce stau la baza finanțării dezvoltării și implementării în cadrul Proiectului a sistemului de e-Admitere. Ei au menționat că unele instituții de învățământ superior la nivel individual au depus deja unele eforturi (inclusiv financiare) pentru a dezvolta un sistem de admitere și a-l utiliza. În acest moment, rectorii nominalizați nu sunt pe deplin de acord cu abordarea propusă de MECC, deoarece aceasta ar putea reprezenta un efort de a controla procesul de admitere. Dna Velișco a răspuns că noul sistem de e-admitere are, într-adevăr, obiectivul de a gestiona sistemul de admitere la nivelul întregii rețele de instituții de învățământ superior, în efortul de a eficientiza cheltuielile publice și de a răspunde cerințelor pieței muncii. Acest lucru va duce inclusiv la creșterea calității studiilor în fiecare instituție.
- O întrebare suplimentară a fost pusă cu privire la punerea în aplicare a Proiectului, în special despre cine va sprijini instituțiile în conformitate cu cerințele cadrului de mediu și social. Dna Velișco și doamna Iordanov au confirmat că toate listele de control pentru cadrul de mediu și social vor fi distribuite în avans, instituțiile vor avea o perioadă de instruire și pregătire pentru aceasta. Echipa de Management a Proiectului (EMP) va avea sarcina de a ghida instituțiile în perioada pregătitoare și în procesul de implementare a subproiectelor, precum și de a monitoriza activitățile legate de CMMS.
- Doamna Dandara de la Universitatea de Stat din Moldova a subliniat că ar fi important să se adauge și alte profiluri / domenii pentru componenta de cercetare (chimie, biologie, fizică, matematică, etc.). Toate acele domenii de cercetare trebuie să aibă laboratoare și platforme puternice pentru dezvoltarea și desfășurarea cercetării. Acest lucru ar crea în cele din urmă o legătură puternică între sistemul educațional și locul de muncă, și dezvoltarea pieței. Dna Velișco a răspuns că, într-adevăr, Proiectul va pune accent mare pe partea de cercetări care urmează să fie efectuate în instituțiile de învățământ superior și că disciplinele menționate nu pot fi abordate individual, ci ca parte a domeniilor prioritare de inginerie și IT identificate.
- O altă problemă a fost legată de sprijinul în identificarea și formularea condițiilor asociate cadrului social și de mediu pentru echipamentele planificate și lucrările mici de construcții. Dna Velișco a confirmat că asistență tehnică și îndrumare vor fi oferite de un specialist ce urmează a fi angajat în cadrul EMP.

- Doamna Velișco a tratat și alte mici întrebări ridicate în timpul ședinței și a răspuns la toate.

Legat de implicarea cetățenilor, doamna Velișco a informat, de asemenea, că a fost discutată și agreată cu echipa Băncii Mondiale ideea utilizării unei aplicații (pentru calculatoare și telefoane mobile) pentru colectarea de sugestii / idei de la beneficiarii Proiectului cu privire la pregătirea propunerilor de investiții în instituțiile de învățământ superior în cadrul componentei 2 (activități care vor fi conduse de instituțiile de învățământ superior în consultare cu părțile interesate relevante, inclusiv studenți și profesori). Întrucât o astfel de aplicație există deja dintr-o sursă deschisă (open source), echipa Băncii Mondiale va afla despre posibilitatea ca adaptarea acesteia să fie finanțată prin noul Proiect și să fie utilizată în scopul programului menționat în cadrul componentei 2.

Observații de încheiere:

Proiectul “Învățământul Superior în Moldova” pentru susținerea instituțiilor de învățământ superior și colegiilor pedagogice este foarte important pentru dezvoltarea sectorului și economiei Moldovei. Componentele propuse în noul Proiect sunt foarte bine primite și apreciate. Este foarte important ca în timpul implementării să fie aplicate principiile transparenței, nediscriminării și responsabilității.

Anexa A. Lista participanților la ședință

	Nume, prenume	Instituția reprezentată / e-mail
1	Dozoru Raine	ANOFEL raina.dozoru@anofel.md
2	Padure Iybeighe	CINC Colegiul, Julia, Hasoleu, Ghimol c. hsecutoriat@cibank.md
3	Popancu Marcel	Academia, Stefan cel Mare, c. M. H. S. marcel842002@mail.ru
4	Comolici Opa	USMF, N. Titkmidonu, ocpinedelici@yahoo.com
5	Melnic Victorie	AMTAP amtap.rector@gmail.com
6	Bordan Valeriu	UST, prim. prov. Valeriu.Bordan@gmail.com
7	Chiriac Nicolae	UPS, Vas. Ceangă, - rector, ceangups@yahoo.com
8	Popa Andrei	Univ. de Stat, B.P. Kadeu, din Cămin, rector, rectorat@usch.md
9	Valoru Zouecan	MSMPS, valoru.gouveror@msmps.gov.md
10	Guranda Natalia	AO Ecocontakt, natalia.guranda@ecokontakt.md
11	Movileanu Veronica	Universitatea Agrară de Stat din Il. va. ref. ref. studi. vic. movileanu@gmail.com
12	Dandere Otilia	USM otirebendero@gmail.com
13	Ponomareva Elena	Colegiul Mihail Ciachir, Comrat, director adjunct, comratpedcol@mail.ru
14	Burlacu Vlad	Religiol, Vasile Lupu, Oltu, A.P.P., burlacvlad@yahoo.com
15	Pignioraia Tatiana	Colegiul "Mihail Eminescu" din Soroca, director t.pignioraia@yahoo.com

16	Andrei Chiciuc	ANACEC
17	Aniela Hanganu	andrei.chiciuc@anacec.m.d LESDC
18	Daniela Popa	andriehanganu@yahoo.com
19	Belostecnicu Ifigore	UTM daniela.popa@adm.utm.md
20	Botca Ocaustai	ASEM Rector
21	Comerson Andree	C.A.M. Director adjunct. colegiulaterimiteaici@gmail.com
22	Radice Bivul	ANOFEL, șef DVI. andrei.comerson7anofer.md
23	Liudmila Fedotko	CEI A/M radice.bivul@disubor.md
24	Usaci Doina	Universitatea de Stat din Comrat
27	Ciobanu Olena	MECC, cons. principal
28	Parhomenko L.	MECC, cons. principal
29	Andronic A.	MECC, consultant superior
30		MECC, consultant

